

AB

153860

Gnati VII nara Pacificant Me
Vive caste nunquam Poenite
bit

Emi Hala constat materia 5 q.
in gatoria 4 q. Al. 16 24. 5. p. 111
12

7
CAPITA
PIETATIS ET RE-
LIGIONIS CHRISTIANÆ,
VERSIBVS GRAECIS COMPRE-
hensa ad institutionem puerilem, cum
interpretatione latina

VERI EPISCOPI SOLICITV-
do & Presbyterorum cura indicata de
cap. 20. act. Apost.

Ἰωθῆγγι Salomonis, vt vitentur consortia pra-
uorum, de Teutonicis versib. transla-
tæ in Græcos & Latinos

A Ioachimo Camerario Pabeperg.

PRECES CHRISTIANAE EXPO-
sitæ versibus heroicis, a Ioanne Stigelio.

L I P S I A E

IN OFFICINA ERNESTI VOB-
GELIN CONSTAN.

Anno

M. D. LXIX.

CAPITULUM

THEATRI ET

THEATRI

THEATRI

THEATRI

THEATRI

THEATRI

THEATRI

THEATRI

THEATRI

THEATRI

THEATRI

THEATRI

THEATRI

THEATRI

THEATRI

THEATRI

THEATRI

THEATRI

THEATRI

THEATRI

THEATRI

THEATRI

THEATRI

THEATRI

R
C
P

I

I

re

ni

re

pe

ta

ela

m

ad

Q

im

pa

ill

ta

REVERENDISSIMO IN
CHRISTO PATRI ILLUSTRIS
Principi ac Domino Domino Georgio Prin-
cipi ad Anhalt, &c. adiutori rei Eccle-
siasticæ Merspurg. Domino suo
clementissimo

IOACHIMVS CAMERARIVS
PABERGERGENSIS S. D.

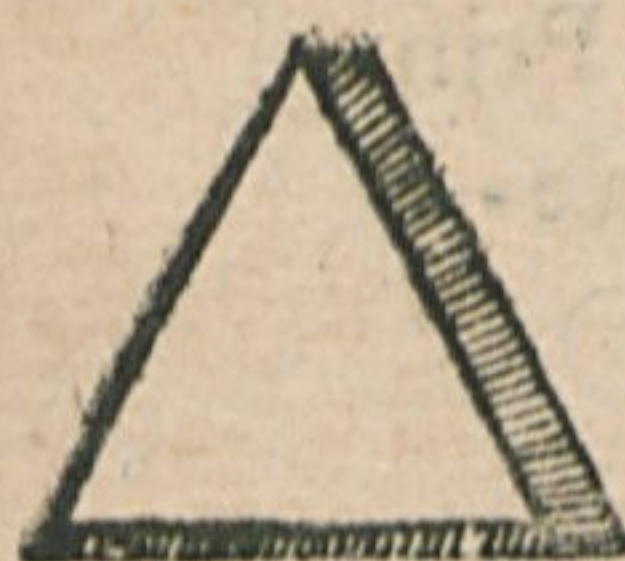
PETIIT NUPER ILLUSTRIS CLE-
mentia tua à me perbenignè, vt ad se mitte-
rem versus κατηχητικὸς Christianæ pietatis editos
nuper hic opera mea. Quod cum facere & hac in
re summissee obsequi voluntati tuæ studerem, com-
peri omnia fuisse exempla distracta. Itaq; hor-
tator fui Papæ nostro vt iterum de Officina sua
elaborata illa emitteret, in quo libenter ille mihi
morem gessit, & ego quasi auctariolum quoddam
adieci interpretationem versuum illorum meam.
Quæ omnia, quod T. Illust. Clementiam requirere
intellexissem, ad illam mittere volui, subitura, ve
par est, censuram acerrimi iudiciij illius. Nam tuæ
illust. Cl. vel ingenio, vel doctrina, vel recta volun-
tate inter Ecclesiæ præsides scio ac noui præstantio-
rem neminem. T. Illust. Cle. quam felicissi-
me valere opto. Lipsiæ III.
Nonas Febr.

A 2

ΚΕΦΑ-

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ ΠΡΟΣ

Φωνηθέντα τοῖς παιδίοις.

Εὐτε φίλοι παῖδες θεῶν ἀδαήμονες ἔρ-
γων, (ρέθονται,

Ωντε κακῆς ἀπάταις κόσμος φρένες ἡ-

Αἰεὶ γὰρ θνητοῖς θυμῷ φίλον αἴσυλα ρέζειν,

Τῶν δ' ἀπ' ἐπερανίων μάθετ' ἄσματα θεσκελα μύθων

Τυμε γὰρ ἐστὶ μάλιστ' ἀέον ταῦτ' εἰδέν' ἅπαντα

Πρωθέως θ' ἀπαλῶθ' οὐς ἔπω ὀνείδε' ὄνοσαν,

Ουσε θεὸς φιλέει, καὶ κήδεταί ἔξοχα ἄλλων,

Τοῖσι δ' ἐνὶ ζωῇ δορῆσεται ἀφθιτον αἰεὶ,

Αφθιτον, ἀθάνατον μεγάλου δώρημα θεοῦ.

Τόνδ' ἀρ' ἀμφεβόμενοι σφετέρῳ τάδε θεῶν ἐνὶ θυμῷ,

Πατρὸς ἐφημοσυῶν θεῶν γνωρίσματα βελῆς.

Ἦσε ἀπ' ἐκγεγάαθ' ὑμέων φίλα τέκνα γονῆων

Ἦσε ἀπ' ἐν ζωοῖσιν δ' ἔξωθεν καρπὸν ἔδεσθε.

Πρῶτον δὲ γαῖαντε καὶ ἔρανόν δορυὺ ὑπερθεν,

Τέσσε καλεβομένους ποταμὸς, καὶ κύμα θαλάσσης,

Ἀνθρώπωντε γρόθ, καὶ θηρία γαῖαν ἔχοντα,

Αἰθέρ' οἰωνέστε καὶ ὕδατ' ἰχθύας ἐντὸς,

Ὡς ἔπε' αἰδίων θεὸς ἐστὶν ὁ πάντα τελέσας.

Καὶ νῦν ποιηθέντα μόν' τάδε πάντα διοικεῖ,

Οὐδ' αὐτως τε εἴα χωρεῖν εἰκῆτε φέρεσθαι

Ἡ ἄλλος τινὰς ἰθυόεν, νῆ' ὡς ἐνὶ πόντῳ

Μαψιδίως ἐφορῶν διπλὸ βηλδ' ἀσπεσίῳ,

Αὐτὸς δ' αἰὲν ἐφεσῆκε, αὐτόσε κυβερνᾷ

Χερσὶν

CAPITA CHRISTIANAE

DOCTRINAE COMMEMORATA
AD PVEROS.

Deste mei pueri diuinarum imperiti rerū,
Quorumq; malis fraudibus mundi mentes
suspense sunt, (patrare,
Semper enim mortalib. animo libitū mala
Deq; his cælestium discite carmina diuina
sermonum.

Vos enim est maximè æquum hæc nosse omnia.

Primænos tenerosq; quos nondum probra inquinarunt,

Quosq; Deus amat, & curat præ alijs.

In his autem vitam inuenietis incorruptam semper,

Incorruptam, immortalem, magni donum Dei.

Huic autem referentes gratiam vestro hæc reponite in animo

Patris mandato diuinæ indicationes sententiæ,

Deq; qua editi estis vestrorum cari liberi parentum,

Deq; qua in viuīs telluris fruge vescimini,

Primum sane terramq; & cælum amplum superne,

Et defluentes amnes & vndam maris,

Hominumq; genus & bestias terram tenentes,

Cælum volucresq; & aquam pisces intra

Suo verbo æterno Deus est omnia qui condidit.

Et nunc facta solus hæc omnia ordinat,

Neq; temere sinit procedere fortuitoq; ferri,

Aut alios quospiam regere nauem ceu in mari

Negligenter intuens de pavimento diuino.

Sed ipse semper assistit, ipseq; gubernat,

A 3

Manibus

Χερσὶν ἔχων οἶακ' ἔδ' ἔγλυκυ' ὄμμασιν ὕπνον
Δεξάμεν' ὅτ' ἀπ' ἡρηκῶς, διώαται γὰρ ἅπαντα.
Οὐδ' ἄρα χαλκείαι πύχες ἔρανοῦ ἐννέα πᾶσαι
Ἦν ὁδὸν ἐξαίνυον προκυλινδόμεν' ἔνθα καὶ ἔνθα
Εἰμὴ ὅτ' ἔτε νότ' καὶ χεῖρ κράτερ' ἦγε ποιητῆς.
Οὐδ' ἐνὶ γῆς ἐρατοῖς αὐτῇ καὶ λήϊα κόλποις
Θῆλεν αὖ ἐμμαπέως, εἰμὶ θεὸς ἰὼ ὁ φυτεύσας,
Τοῖς τε φυτεύεις' εὐφορίῳ αὖξιν τε παραχών.
Ἀλλ' ὅδε πάντα κρατῶν θεὸς ἄμβροτα μήδεα εἰδῶς,
Οὐ δηλήμων ἐστὶ, φίλον τέκν', ἀλλ' ἐλεήμων,
Οὐχ ὀλέθρῳ, ἐκ ὠμητῆς, πεισὸς δὲ καὶ ἐσθλός.
Ὅς γὰρ ἀνθρώπων ὄφρ' ἔψαυ' ἔπειθ' ὅπως
Ρήμασι, καὶ σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ὀλωλὸς
Εἰς βίον ἐξ ὀλέθροιο κατ' αὐτ' ὤρθωσ' ἐλεήσας,
Οὐδ' ἰδέσχετ' ἰδὼν ἐφθαρμένον ἔργον ἑαυτοῦ.
Πλάσματ' ἀγχιθέοιο, τὸ κείνου χεῖρες ἔκαμνον
Εμμεναι ἀθανάτου θεῷ εἰκόνα, καὶ νόμον ἄλλον
Μηδέν' ἔχον ἢ ρήμαθ' ἐξ κλισίῳ ὑπακύν,
Ὡς τε μόν' αὐτ' ἔρδον καὶ μήδεας φρεσὶν ἦσιν
Ὅσα πατὴρ ἐθέλει καὶ βέβηται ἢ δ' ἐκέλευσε.
Τῶν καὶ ἐνὶ κραδίῳ ξύγγραμμα πάροιθεν ἔθηκεν
Καὶ τόδ' ἀμαυρωθέν πρὸς ἀπ' ἡθείας βροτολοιγῶν
Αὐτ' αἶα πλάξιν ἐώσε δυοῖν, ὀνύχεσσιν χαράξας
Κεῖν' ἰδίαις προτέροιο νόσφ' ἡφίσματα, μή τις
Ἀγνοίῃ φαίῃ πρᾶξαι τόγε, τῶδ' ἀμελῆσαι.
Τῶν δὲ κεφάλαια κατὰ σώματ' ἐπ' ἐφέρεας
Πολλάκι

Manibus tenens clauum, neq; dulcem oculis somnum
Admittens vnquam defessus, potest enim omnia.
Neq; enim profecto ænei plicæ cœli nouem vniuersæ
Suum iter conficerent prouolutæ huc illuc,
Nisi & mens & manus valide ageret creatoris,
Neq; in terræ amœnis flores & segetes sinubus
Pullularent continuò, nisi Deus esset qui consereret,
Et consitis fertilitatem incrementaq; præstans.
Verum hic omnia tenens Deus immortalium consiliorum gna

rus

Haud infestator est, mi fili, sed miserator,
Non pessandator, non crudelis, sed fidus & bonus,
Qui genus hominum serpentis fallacibus persuasum
Verbis, & suis peruersitatibus perditum,
In vitam de interitu rursus restituit misertus,
Neq; sustinuit conspiciat corruptum opus suæ
Effectionis diuinæ, quod ipsius manus elaborarant
Ut esset immortalis Dei imago, & legem aliam
Nullam haberet quàm verbo sui conditoris obedire,
Ut sola illa facerent & meditarentur animis suis
Quæ pater vult & cupit atq; iussit.
Horum etiam in corde scriptum antea reposuerat,
Ac illud obscuratum ab inobedientia hominibus exitiali
Rursus tabulis renouauit duabus, vnguibus exprimens
Illa proprijs prioris mentis decreta, ne quis
Ignorantia diceret fecisse hoc, illud neglexisse.
Horum sanè capita per os proferre.

A 4

Crebrò

Πολλάκι γὰρ τὰς παῖδας ἀπὸ Φρενὸς ὧδε λέγοντας.
 Παντοκράτωρ Θεὸς ἔρανε· προλέγει τάδε πᾶσι·
 Αὐτὸς ἐγὼ Θεὸς εἰμι μόνος, καὶ ἀπεκτὸς ἐμῷ
 Οὐδεὶς ἐστὶ Θεὸς, σὺ δ' ἐμοὶ μέμνησο λατρεῦσαι
 Μένω, μὴ δὲ παρὲς θεῖον τῶδ' ἄλλο σέβιασε.
 Κύριός εἰμι σέθεν. μὴ τ' ἔνομα βάζε ματαίως
 Μὰ ψ' Ἰπὶ χείλεσ' ἐλὼν ἐμὸν ἔνομα αἶεν ἄχραντον.
 Σάββαθ' ἐορτάζειν ἀγναῖς μνήσθητι χέρεσι,
 Καὶ καθαρὰ μᾶλλον τηρῶν Φρενὶ ἱερὸν ἡμᾶρ.
 Εὖ σοι ὅπως γῆ τ' Ἰπὶ γῆς, πολλές τ' ἐνιαυτὸς
 Ζῶης μακρόβιος, πεφύλαξο τοκῆας ἀλμῶν,
 Ἀλλ' αἶεν περικῆρι τίειν σπέρμασόν, ὅπως καὶ
 Εὖ σέο τῶν παίδων πατέρ' ὀψιγόνων σέτις ἔρδη.
 Μὴ Φόνον ἐργάζη. μοιχείας ἀγνὸς ἔηθα,
 Μὴ κλέψῃς. μὴ μαρτυρίαν ψεύδεσ' ἐπένεγκον.
 μὴ δ' ὀπλίσιον ἱμεῖρη ποτὲ σεῖο γυναικὸς,
 Ορμασι κιβδήλοισιν ὀρῶν καὶ Ἰπὶ Φρονι θυμῷ
 Εὐκλεισῶν. μήδ' αὐτ' ἐθέλης πάντων τι γενέσθαι
 Σοι κείνων Θεὸς ὅσα τεῶ ποτ' ἔδωκε πολίτη,
 Οὐ δόμον. οὐκ ἀχρὸς, βουῶ, παιδισκίω, θεράποντα.
 Πάντων γὰρ πρῶτις αἰὶν κακῶν Ἰπὶ θυμῷ ἐσί.
 Καὶ κατὰ δὴ τάδε τηρηθέντα κριτὴς Θεὸς ἔσαι.
 Ἡμεῖς δ' οἱ τάλανες κενεοφροσύνησιν νόοιο
 Τυφλοὶ καὶ χωλοὶ, μήτ' εἰς καλὸν αὐτ' ἀτενίσαι
 Μήτε τρέχειν διωάμεσθ' ἀρετῆς ὁδὸν ὀρθοκέλευθον.
 Ἀλλ' ἡμῖν εὖ βέλεθ' ὅμως ὅδε καί περ ἀλιτροῖς,

Εἰ μὲν

Crebro oportet pueros ex animo sic dicentes.
Omnipotens Deus cælestis edicit hæc cunctis :
Ipse ego Deus sum solus , & extra me
Nullus est Deus, tu autem mihi memento seruire
Soli, neq; extra numen hunc aliud cole.
Dominus sum tuus ne nomen fare temere
Frustra in labris assumens meum nomen semper intamina-
tum.

Sabbata feriari puris memento manibus,
Et pura magis seruans mente sacrum diem.
Beatus autem super terra vt sis multosq; annos
Viuas longæuus , caue parentibus honorem detrahas,
Sed semper eximie venerari studeto, vt etiam
Bene tuorum liberum patri olim natorum tibi aliquis fa-
ciat.

Ne cædem facito . ab adulterio castus esto.
Ne furare. Ne testimonium mendacijs attribue.
Ne alterius concupiscas vnquam iuxta te vxorem,
Oculis improbis intuens & insidioso animo
Ardens. Neq; etiam velis omnium quicquam acquiri
Tibi eorum Deus quæcunq; tuo aliquando dedit ciui,
Non domum, non agros, bouem, ancillam , seruum.
Omnium enim primum malorum cupiditas est.
Et secundum sanè hæc seruata iudex Deus erit,
Nos autem miseri vanitatibus animi
Cæci & claudi , neq; in bonum ipsum oculos intendere
Neq; percurrere possumus virtutis viam ardui itineris.
At nobis bene vult tamen ille quanquam peccatoribus,

Εἰ μὲν ἀποσρεφόμεθα κακῶ μετα δ' αὖ μελόμεθα
Ὅτι θεῶ πρότερον σαρκὸς τιθέμεθα θέλημα,
Συζηνώμεν τ' ἀγαθὸς μετα ποιῆται νόεσι.
Οὐ γάρ φησι βροτῶν ἐθέλῃν μόρον, ἀλλ' ἵνα πάντες
Αἰδῖς μετέχωσι βίῃ ζῶντες ἄμφνον.
Ταῦτ' ἄρα τοι ζυῖες, ἡδὲ τεῶ ἐνὶ κάρθεο θυμῶ,
Μηδέτ' ἄχθῃ μελέτωσῃσιν φρεσὶ μηδέτι τάρβῃ,
Ελπεο δ' ἐκφυγέῃν τὸ κακὸν καὶ βέλτιον εἶρεν.
Τῶν καὶ ἐὼν φίλον υἱὸν ἀπ' ἐλύμποιο καρπύων
Σοὶ ἀγαθὰ φρονέων προέηκεν μάρτυρα εἶναι,
Ὅσκαί σ' ἐκ κακὸν ὁσόμενθ' πατρὶ δ' ἦκε πιθήσας,
Παρθενικῆς ἱερῶν κατὰ γαστέρ' ἀμυμόνθ' ἐσδύς.
Ἡ δ' ὑποκυοσαμένη τέκεν ἀθανάτῃ θεῶ υἱόν,
Πνύματθ' ἐξ ἀγίας πατρὸς μεγάλου ἰότητι
Οὐδέτιν', ἢ θεμὶς ἐστὶ βροτῶν ποτε ἀνδρὶ μιγῆσαι
Ἀλλ' ἐπεὶ οὐκ προφύωσδ' ἦγεν θεὸς ὃν φίλον υἱόν,
Μητὴρ μὲν καλέσατκεν ἱησοῦ πατρὸς ἐφετμή
Τὸν πάντων σωτὴρ βροτῶν, τὸν χριστὸν ἀληθῆ.
Ὡς ἄρα θεότοκθ' γόνθ' ἐβραίων ἐπὶ γαῖαν
Θνητὸν ἔχων δέμας ἡδὲ φύλῃ ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἡμεῖς
Ἀγγελίων πατρὸς μεμνημένθ' αἰὲν ἐφοίτα,
Ἀρνύμενθ' ψυχὰς μερόπων ζῶντε χαλίζων
Ἡμετέρης, ἔχε γὰρ θάνατθ' καὶ μοῖρα κραταιή.
Τῷ καὶ ἵνα ρύσῃ ὑπεμείνατο κῆρα μέλαιναν,
Σταυρωθεὶς τε ἐὼν βίον ὤλεσεν, ὥς σαῶσαι
Ἀνθρώπων θνητῶν δόλων γένθ' ἐξ αἰδάα.

Οἱ κα-

Siquidem auersamur malum atq; pœnitet nos
Quòd Deum ante, carnis posuerimus voluntatem,
Veniamq; bonus dat resipiscantibus.
Non enim ait mortalium velle interitum, sed vt omnes
Sempiternæ participes sint vitæ viuentes melius.
Hæc sanè intellige, atq; in tuo repone animo,
Neq; dolor curæ sit tuæ menti neq; formido,
Spera autem effugereq; malum & melius reperire.
Horum etiam suum dilectum filium de cæli verticibus
Tibi bene volens demisit testem esse,
Qui etiam tibi non malum cogitans patri verbò venit obediens
Virginis sacram in aluum intaminatæ ingressus,
Hæc verò cum concepisset, peperit immortalis Dei filium,
Spiritu ex sancto patris magni voluntate.
Neque cuiquam quomodo fas est mortalium vnquam viro
commista,
Verum postquam in lucem produxit Deus suum dilectum fi-
lium,
Mater quidem appellauit Iesum patris mandato
Omnium saluatorem mortalium Christum verum.
Sic sanè Deo genitus (diuina soboles) Hebræorum per terram
Mortale habens corpus atq; naturam aliq; quemadmodum nos
Mandatorum patris memor semper versabatur,
Redimens animas hominum vitamq; desiderans
Nostram, tenebat enim mors & parca valida.
Quare vt redimeret sustinuit mortem atram,
Crucifixusq; suam vitam amisit, vt saluaret
Hominum mortalium miserorum genus ex orco.

Quo

Quò digressus vinciuit ipsum & ministrum
Infestum fatum illud hostile omnibus mortalibus.
Vinciuit autem irruptis vinculis armaq; spolians ademit,
Et enses & sagittas validis confregit manibus,
Iniustasq; actiones impiorumq; conatus factorum,
Quibus dudum hominum insatiabiliter tribus interimeban-
tur.

Ita hominumq; interfector & formido orcus
Atq; mors ab hoc domita fuit vi invicta.
Suum verò cum in sepulcro mortui corpus triduanum
Occulisset hostibus magnum gaudium, amicis autem luctum
ingentem :

Ambo enim aiebant illum nunquam perpetuo visuros se esse,
Ex tunc igitur interitus portis tristiq; Acheronte
Vivus surrexit ipse, etenim Deus eum suscitavit,
Noster ut ductor & noster ut rex esset semper.
Quare & ab æthereo suo patri assidens solio
Omnia aspicit & ipsi omnia curæ sunt.
Hunc igitur mi fili, tantopere te diligentem sequere,
Et obtempera vocanti, te verò ille omnia docebit
Quaecunq; te oportet facere, humanis enim placuit ab operib.
Nemo vnquam conditori omnium quaecunq; facta sunt,
Verum ipse sibi obsequentes & attrahit & refingit,
In cor, suum spiritum immittens diuinumq; sanctumq;
Quo de fiduciam concipimus vimq; habemus animis magnam
Atq; ipsum audemus peccatores quamuis ipsi,
Nostrum patrem clamantes filij vocare,
Ipsius enim sumus populus gensq; dilecta,

Ipsè

Αὐτὸς ὅς' εἰς ἀγγέλιον πρόβατ' εἰς θ' ἐν πᾶσι ἐκλήσεν.
 Τὸ μόνον αὐτῷ μῆνον ἀκασάμεν θ' θεῷ ὅσαν.
 Οὐδ' ἄλιον θ' δ' ἔσσετ' ἐπ' ὅτε γ' ὅηκεν εἶπη.
 Εἰς ἄρα σὺ βάλε πάντα φόβον καὶ τάρβεα θυμῷ
 Καὶ μένω πῖσθε λόγῳ θεὸς ὄντιν' ἐνίσπη.
 Κεῖν θ' δ' ἔμην αἰδέσθαι μένων ἀλλ' ἄγχι παρασταῖς
 Πάντοθ' ὅπρ' φυλακὸς γε δέη σεῦ κήδε' ἀπωθεῖ.
 Ος δὴ καὶ πετεφνὰ δι' αὐγαλέοιο νομῶων
 Ηἴρ' ἐνθα καὶ ἐνθα ποτῶμενα, ὧδε κυβερνᾷ
 Ως τε τροφὴν δῶρεν, καὶ νήπια τέκν' ἀτιγᾶλκον.
 Στραθία τε ψαρεῖς τε κολοῖς τε κόρακάς τε.
 Μῆδε τις ἰξυτῆς μάλα περ πεπνυμέν' ἐλθῶν
 Τῷ γε θεῷ ἀέκοντ' ἀπ' αἰθέρ' εἶχε καταπαῖν
 Τῶν δ' ἐν ἀλμύρατον, θεὸς κ' αἰετ' ὅταν ὑπερχῇ.
 Ἀλλ' ὅγ' ὑμᾶς φιλέει, ἐλθεῖν τε πρὸς αὐτὸν αἰῶγει.
 Ἡνὶ γ' ἡ ὅσοις λημῶνες τηλεθόωσι
 Καλοὶ, μυδαλέοι θέρεθ' ἱερῶν ὑπὸ αἴγλη
 Ἀνθεσι, τοῖς τε ἰοῖς, καὶ πορφυρέοισι ῥόδοισι,
 Καὶ λευκοῖσι κρίνοισι καὶ ἱμερόεσσ' ὑακίνθοις.
 Τίς δ' ἄρα πῶ βασιλεὺς ὅς ἐν αἰθρώποισι κέκατο
 Πλῆτ' καὶ δυνάμει, τοῖσπερ γανόωσιν ἀνακτεῖς,
 Τῶν δ' ἐν ἴσλῳ ἐσθῆτ' ὀππιδμέν' ἐν θρόνῳ ἦτο·
 Καὶ τάδε περ θέρεθ' γαίης φθίνοντ' αἰετῶν
 Πάντα μαρναίνοντ' τάγε μὴ βροτοὶ ἐφθαν ἄραντες
 Ως μὲν φύλλα θεὸς κοσμεῖ τάδ' ἔόντ' ἀμενέω,·
 Τῆς δέ τε σείο τριχῶν κεφαλῆς θεὸς οἶδεν ἀριθμὸν

καὶ

Ipse quotquot in gregem oues inq; vnā caulam conclusit.
Tu modo ibi maneto audiens Dei vocem,
Neque vanum huius erit verbum vnquam quodcunque di-
xerit.

Ab igitur tuo iacito omnem metum & pauores animo,
Et soli crede verbo Deus quodcunq; dixerit.
Ille autem non quidem procul manens sed prope assistens
Ubiq; vbicunq; custode opus fuerit à te mala repellit.
Qui quidem & volucres per lucidum pascens
Aëra hac & illuc volitantes ita gubernat
Ut escam inueniant, & paruulos pullos educent,
Passerculosq; & sturnos monedulasq; & coruos.
Neq; aliquis auceps admodum etiam callidus egressus
Deo quidem inuito de cœlo possit detrahere
Horum vnum vilissimum, Deus suam manum si prætendat.
At hic vos amat, venireq; ad se hortatur.
Ecce autem etiam quā multis prata florent
Pulcra, irrigua æstatis cœlesti sub nitore.
Floribus, violisq;, & purpureis rosis,
Et albis lilijs, & amabilibus hyacinthis.
Quis autem vnquam rex qui inter homines ornatus esset
Opulentia & potentia, quibus quidem exultant reges,
Horum vni similem vestem indutus in solio sedit?
Atq; hi sanè æstate terræ deficiente per solum
Omnes tabescunt quos quidem homines non prius decerpse-
rint,
Sic quidem folia Deus ornat hac ipsa euanida,
At cui capillorum capitis Deus nouit numerum,

Et

Καὶ τοὶ αἰὲ παρμὲμβλων νύκτασε καὶ ἡμᾶρ.
Τίπῃ' οὐδ' ἤε μόνον κακὸν ἤετι ἄλλο δέδοικας ;
Τοιῦτον πάσαις ἐνὶ πομπὸν ὁδοῖσι κιχήσας.
Θάρσῃ. Ζήσῃς γὰρ καὶ εἰν αἰῖδαο δόμοισιν.
Οὐδὲ μελαγχλαῖνα πεδάαν κῆρες θανάτοιο
Τοσῶτόν σε διωήσονται ὥς μὴ δεσμὸν ἀλύξαι.
Ἡτοι γὰρ χρόνῳ ἔσθ' ὅθ' εἰς σάρκα ἕκαστος
Δύσεται ἐκ νεκρῶν ζωὸς κακὸς ἡδὲ καὶ ἐσθλός.
Εσθλ' ἢ ἐγερθέντες βίον ἄφθορον αἰὲν ἔχωσι,
Νικηταὶ κόσμος τ' αἰῖδῃ τ' ἐρέβους τε μόνον τε,
Οὐκ οἶοι, Διὰ δὲ χρόνον θεῶν ἡν ἰησοῦ
Τέσδε κακὸς νύξ κυκλώσθ' ἐρέβους τε σκότῳ τε.
Αὐτὸς δ' ὦ φίλοι αὐτε κρινεῖ ἕτως ὁ φιλήσας,
Αἰθέρῳ ἐκ προφανεῖς νεφέων πυρόεντ' ὁμίχλης
Χερσὶ κεραυνὸν ἔχων, σὺ πλῆθει ἔρانيώνων.
Ενθα διακριθέντας εἶν πρὸς δῶμα κατὰξθι
Αὐτῶ πρὸς ἴσαντας, ἔω τ' ἐπὶ ἐμβεβαῶτας,
Διδίωκων ἐχθρὸς, κακίαν τ' ἀπὸ πάσαν ἀμυῖων.
Τῶνδε μετ' ἔτελλῃ ἔδδ' χαρᾶς ἔς' ἔδδ' πόνουιο.
Οἶδ' ἄγαθ' ἔχουσιν τιμὴν καὶ δόξαν ὁπίσσω
Ὅτ' εὐεργεσίῃσι γέρας καὶ κῦδος ὁπήδῃ,
Οἶδ' ἀσεβῆς κλαύσουσι κακῶν ἔνεχ' ὅσα ἐώργαν.
Οὐδ' ἔτι παυσωλὴ ἀχέων ἔσεται οὐδ' ἀλεωρή.
Ταῦτ' ἐνὶ βάλλεο φρεσὶ τέως καὶ μήποτε λήθῃ
Σεῦ ἀποαίρείτω, μηδ' αὖ περὶ τῶν δ' ἀπορήσῃς.
Μῦσθ' ὅτ' χαλεπὸν, ψεῦδ' ὅτ' φάσκειν θεῶν αὐδῶ.

Τέτο

Et tibi semper adest noctesq; & dies.
Quare igitur aut fatum malum aut quid aliud times?
Talem omnibus in ducem vijs nactus.
Confide. Viues enim in orci domibus.
Neque pullata constringere fata mortis
Tam vehementer poterunt quin vinculum effugias.
Certè enim tempus erit cum suam in carnem quisq;
Subiturus est de mortuis vivus, tam malus quam bonus.
Boni vt excitati vitam incorruptam semper habeant
Victores mundi; orci; erebi; fati;
Haud soli, sed per Christum Dei filium Iesum.
At malos nox circundabit erebusq; caligoq;
Ipse autem ô dilecti tum iudex erit, sic qui dilexit.
Aetheris ex apparens nubium ignei nebula
Manibus fulmen tenens, cum multitudine cœlitum,
Ibi distinctos suam ad domum deducet
Se fretos suoq; verbo ingressos,
Territans hostes, malum omne propulsans.
His cum non finis neq; gaudiū erit neq; laboris.
At boni habebunt honorem & gloriam postea.
Nam benefacta præmium & excellentia sequitur.
Impij verò plorabunt malorum caussa quæ fecerunt.
Neque magis quies dolorum erit neq; fuga.
Hæc repone in mentibus tuis & nunquam obliuio
Abs te tollat, neq; etiam de his dubites.
Piaculum enim graue mendacium appellare Dei vocem:

B

Hoc

Τὸ γεμῖν ἔσεται ἄλλιον γ' ἐπὶ ἔτ' ἀτέλεστον.
 Ενδ' ἄρα τῷδε βίῳ θείῃ μένεται ἐντὸς ὁμίλου,
 Ενθα λόγῳ θεῷ ἔραίνῃ κηρύσσεται αἰὲν
 Ἀψευδῆς, ἀμετάβλητος, θεὸς αὐτὸς ἰησοῦς
 Ἡτ' αὐτῷ διδαχὴ σωματῶν σωτήριον ἢ χεῖ
 Πρεσβυτέρων ἄπο· καὶ μετὰ λαοῖς ἰσὰ δίδον
 Σημεῖ' εὐνοίας πατέρῳ βασιλῇ ἀνάρχῳ,
 Αὐτῷ δ' ἡγεῖται ἐκ γενετῆς ἀφγενέταο,
 Αἰδίου δὲ πνεῦμ' ἅγιον πιστῶν παράκλητον.
 Πρῶτον μὲν γνώση παλινόρου λῆτρα βιοιο,
 Καὶ χύεσιν θνητοῖσιν ἄνωθε φορέμενον ὕδωρ
 Νάματ' ἀγλαοποιῶ, ἀμαρτιόδοιο, διαυγῆς.
 Δεύτερον αὖ δυνάμιν κληδόνον, τῇ ἐπι κεῖται
 Ἀνθρώποισιν ὀλυμπον ανοίγειν ἢ δ' ἀποκλείσαι.
 Καὶ τρίτον ἔρανον δαίπνον, τῷ κύριῳ αὐτὸς
 Εστιάων τε τροφὴ τε πάρεσι, διδοῖ γὰρ ἔδεται
 Σῶμα ἴδιον (μέγα θαῦμα βεβήλοιο) αἷμά τε πίνει
 Τοῖς ὅπῃ ταῦτ' ἀχθεῖσιν ἐν ἐκκλητῷ συνομίλῳ,
 Ενθα μὲν ὅσις ἀμαρτήσας κατὰ δάκρυα λείβων
 Εκ κραδίης θρηνοῖσι καλῶν, τὸ δ' ἀπολύσαν
 Ρῆμα θεῷ πιστῶν αὐθις κοινωνὸν ἔθηκεν.
 Ενθάδε πᾶς τις ποιῇτ' Ὀχλὸς ἡδὲ δεήσας,
 Κύρι' ὡς ἐκέλθετε καὶ ἐξεδίδαξε μαθητὰς,
 Ωσε προσέχεσθ' ὧδε· πατὴρ ὧν ἐν ὀλύμπῳ
 Τὸνομα σεῖ' ἀγιασθήτω, πάτερ ἡμέτερ' αἰεὶ.
 Ερχέσθω σέθεν ἀρχέδω βασιλεῖ ἀπέραντῳ,

Καὶ

Hoc sane erit neq; vanum verbum neq; imperfectum.
In hac autem vita diuino manete in cœtu,
Ubi verbum Dei cœleste annuntiatur semper
Verax, immutabile, Deus ipse Iesus
Atque illius doctrina ab ore salutaris sonat
Seniorum, & populis sacra communicantur
Signa beneuolentiæ patris regis expertis originis,
Ipsiusq; filij ex genitore æternigenæ,
Æternum per Spiritum sanctum fidelium consolatorem.
Primum quidem cognosces conuersæ lauacrum vitæ,
Et generationem mortalibus superne afferentem aquam
Liquoris nitorifici, peccata eluentis, puri.
Secundo autem potestatem clauigeram, quam penes situm
est
Hominibus cœlum aperire atque claudere.
Et tertio cœlestem cœnam, in qua Dominus ipse
Instructorq; conuiuij & esca adest, dat enim ad edendum
Corpus proprium (magnum miraculum prophanis) & san-
guinem ad bibendum
Simul coactis in euocato cœtu.
Ubi quidem quicunq; peccata lacrimas profundens
Ex corde lamentis confitetur, illum absolvens
Verbum Dei fidelium rursus socium reponit.
Ibi etiam vnusquisq; facit vota atq; preces,
Dominus vt iussit & edocuit discipulos,
Vt orent ita. Pater ô qui es in cœlo,
Nomen tuum sanctum esto, pater noster, semper.
Veniat tuum viuificum regnum infinitum.

Καὶ τὸ θέλημα γενηθήτω τεὸν, ὡς ἐν οὐλύμπῳ
 οὕτως καὶ γαίης ἐπὶ πάντα χθ'. ἄρτον ἐπ' ἡμᾶς
 βόσκων σῆς ἀγγέλιῳ παρέχ' ἡμῖν ἀφθονον αὐλῆς.
 Πάντως δ' ἡμετέρας ἀφές ὡ πάτερ ἥπι' ὀφθαλμοῖς,
 καὶ γὰρ ἰδὲ τόδε ποιῶμεν πρὸς τὰς πέλας ἡμεῖς.
 μήδ' ἡμᾶς πείραζε κακοῖς μογερὺς πρὶν εἶντας,
 ρυσον δ' ἐκ καμάτων θ' ἡμᾶς ἐκ τῆς πονηρᾶς,
 ὦ πάτερ, ὡ βασιλεῦ ἐνδοξ' ἀρετῇ διωάμεν τε.
 οὕτως οὐκ τις ὑπισφάσθω. τῷ δ' ἄρ' ἐπεῖτα
 οὐλοῦ ἀπφρέσι. ζῶη τ' αἰώνι. εἶσαι,
 οὐ γὰρ βλαβύνη δύνατο κακόν ποτ' ἐνεγκέμεν εἶδεν,
 ἰλεωδύροντ' αἰώνων κόσμοιο θ' ἅπαντ'
 κύριον, ἀρχηγόν, βασιλῆα, δι' ἣν ἐπ' ὄνπερ
 μεσδύτῳ ἔχομεν πρὸς ἐκείνον μοῦνον, ἰησοῦ
 ἐλθόντ' εἰς χθόνα θνητὸν ἀπ' ἀθανάτοιο γνέθλης
 εἶνεχ' ἀμαρτωλῶν, ἵνα τοὶ σώσθην ἀλιτρεῖς.
 χαῖρε θε' ἀμβροσίε χριστὲ βροτῶν μόνε σῶτερ ἰησὺς,
 χαῖρε καὶ ἡμετέρας εὐνοὺς ἀπόπαυε μερίμνας.

Ἰωαχῆμ. Καμεράρι.

Et voluntas fiat tua, quemadmodum in cælo
Sic etiam super terra vbiq; . panem indies
Pascens tuæ gregem præbe nobis sufficientem caulæ.
Omnino nostra remitte ô pater clemens debita,
Etenim ecce hoc facimus erga proximos nos.
Neque nos tenta miseros prius ipsos,
Liberato verò ex aduersisq; nos deq; malo,
O pater, ô rex gloriose virtute potentiaq;.
Sic igitur aliquis versetur: huic autem postea
Felicitas infinita vitaq; æterna continget,
Neque damnum aliquod poterit malum vnquam afferre vl-
lum

Propitium adepto seculi mundiq; vniuersi
Dominum, ducem, regem, per filium, quem quidem
Mediatorem habemus erga illum solum, Iesum,
Qui venit in terram mortalis de immortalis genere
Causa peccatorum, vt scilicet saluaret iniquos.
Aue Deus immortalis Christe mortaliũ solus saluator Iesu,
Aue & nostras beneuolus mitiga ærumnas.

ΠΩΣ ΕΠΙΣΤΕΛΛΟΙ ΑΝΟ ΑΓΙ-
ος ΠαῦλⓈ τοῖς Εφεσίοις ὑπομιμνήσκων τὰ
ῤηθέντα πρὸς αὐτοὺς ἐκκληθέντας εἰς
τὴν Μίλητον, ὡς περ ἐκλήθεν
ἐν ταῖς πράξεσι
κεφ. κ.

ΠΑῦλⓈ ἀπόστολⓈ ἰησοῦ χριστοῦ διὰ Θε-
λήματι Θεῷ, τοῖς πρεσβυτέροις τοῖς
παραγρομένοις ἐμοὶ ἐν Μιλήτῳ, πιστοῖς ἐν
χριστῷ ἰησοῦ. Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη διὰ Θεῷ
πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ. ἀσπα-
σάμενⓈ πρῶτον ὑμᾶς προσκληθέντας εἰς
τὴν Μίλητον καὶ καταλιπόντων ἐν πολλῇ ἀθυ-
μία καὶ φόβῳ περὶ ἐμῶν κλαυθμυρίζοντες, καὶ
ἔπι τὰ γόνατα ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ προσευχῇ
καταπεπνυμένοι, ὅτε καὶ μετὰ πολλῶν δα-
κρύων τε καὶ στεναγμῶν, περιπλεκόμενοι τὸν
ἡμέτερον τράχηλον κατεφιλήσατε αὐτὸν, καὶ
καθικείμενοι σὺν ὀδυμαῖς μεγάλαις μὴ
καταλιπεῖν ὑμᾶς τοὺς ἑτέρας, τότε οὖν ἐπεδὴ,
ἀνάγκη γὰρ ἡμῶν ἐναυλῆσθαι ὑμῖν ἐν τῷ πεί-
θεσθαι τῷ καλουμένῳ Θεῷ, προπεμφθεὶς ὑφ'
ὑμῶν ἔπι τὸ πλοῖον ἀνέλθω, ἔδοξεν ἐμοὶ ἄ-
ρα ταῦτα ἔπιστῆλαι ὑμῖν τοῖς ὅτι μάλιστα ἡ-
γαπημένοις καὶ τῇ κοινῇ πίστι ἀσφαλέστατα
συγγε-

συζευγομωμένοις ἀδελφοῖς, οὓς δὴ καίπερ
ἀπωχηνῶς ἐν τῷ νυνὶ, μὴ ἔχῃ πώποθ' ὅμως
καταλείψω, ἀλλὰ μεθ' ὑμῶν αἰεὶ ἔσομαι, ὥς
καὶ γῆς ἢ θαλάσσης ἔσης μεταξὺ, ἔδεν ἦτ-
τον συζευχθέντας μεῖναι ἡμᾶς τῇ τοῦ πνεύ-
ματός ἐνότητι. ἔμιν ἀλλὰ καὶ τῆ ζωῆς ἐμέ-
ποτε ἀπολελοιπύας, ἐπεὶ γ' αὖ πρὸς τὴν αὐ-
τῆς ἡσυχίαν ἀναπαυσομένη ἡ ψυχὴ μὲ ἀπε-
νεχθῇ, παρυσίας καὶ ῥτε ἔ' ὑμετέρου πού-
λου, ἔ' σερηθήσεσθε. καὶ γὰρ καὶ νεκρὸς ζῶσιν ἔ-
στι ὑμῖν προσομιλήσω. Ἦ δὲ, ἢ ἔκ ἄρα ἐν τέ-
τοις ἤδη τοῖς χράμμασιν ὁρᾶν ἡμᾶς ἀληθῶς
παρόντας ἔξεσι; μὴν ἢ ὁπισθολὴ αἰόμοι (τῷ
πεπομφότι φαίνε); πῶς; ἦ τις καὶ τοῖς ῥή-
μασι καὶ ταῖς ἐννοίαις μάλα ἡριανῶς ὑπε-
ρέτησεν. ἰὼ καὶ ἀναμνήσουσιν καὶ ὁπὶ τὰς
ὑμετέρας καρδίας ἀνακαλέσουσιν τὰς ἡμε-
τέρας ὑποθήκας καὶ τὰς τῶν λόγων παραγγελ-
σίας, ἐν τῇ τύρῳ ὅπου πρῶτον ὑπαχθὲν τὸ
πλοῖον κατέσχευεν, ζωεγράψαμεν, ἐν ὅσῳ δὴ
ζηῖται ἄλλη ναὺς πλέεσσα εἰς τὴν ἰσδαίαν.
τοῖς δὲ αὐτοῖς τὴν ὁπισθολὴν καὶ λόγοις καὶ
ἐνθυμήμασιν ἐπαρδάσαμεν συνελθέναι, οἵ-
σπερ λέγοντες πρῶτον ἐχρησάμεθα πρὸς ὑμᾶς.
ὑμεῖς τοίνυν ὁπίσασθε ἀπὸ πρῶτης ἡμέ-
ρας ἀφ' ἧς ἐπέβλεψεν τῇ Ἀσίᾳ, πῶς μεθ' ὑμῶν
ἐγρό-

ἐχρόμην τὸν ἅπαντα χρόνον, δουλεύων τῷ
κυρίῳ μετὰ πάσης ταπείνοφροσύνης, ἐν τῇ
τῆς ἀγίας πίστεως ὀυτεθείᾳ. μακρὸν δ' αὖ εἴη
καταριθμεῖν τὰ συμβαίοντα οἴκτρ' ἐμοὶ ἐν τῷ
σπείρειν πρὸς τῷ διαγγελίῳ σου, ὑμεῖς δὲ
καὶ τεθεωρηκότες ἐσὲ τὰ δάκρυα ἡμῶν ἐν
παντοίοις πειρασμοῖς, συσκληραθῆσιν ὑπὸ
τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ ἐμοὶ Ἰουδαίων, καὶ αὐπνοὶ
πολλὰς ὀδυρμὸς ἐποιήσαθε δι' ἐμῶν ἡγησά-
μενοι τὰς ἡμετέρας συμφορὰς καὶ τὰ δεινὰ ἵς
σωφρόμεθα, κοινῶς εἶναι ταλαιπωρίαν. Ο-
πως ἢ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἐν πάσῃ ταπείνότητι
τῆς φρενὸς ὑποπίπην, καὶ πάντῃ πρὸς εἰς
τὰς ὁμοδόξους εἶναι εἴωθα, ἔγωγε, εὖ ἴστε, ὅτι μά-
λα ἀνδρείως ἡμεῖς τὰς τε δόλους καὶ τὰς Ἰη-
σοῦσιν τῶν ἐμῶν πολιτῶν τε καὶ συμφυλε-
τῶν ἀπακρεσάμεθα. οἷς πρὸς τῷ Χριστῷ θείαν
φῆμεν καὶ πρὸς ἀγίαν πίσιν καταλύειν σπεί-
δουσιν, πρὸς ἰδίαν ψυχὴν ἀντιθεῖς, καὶ ῥωμα-
λέως ἐναντιούμενοι ὀνειδή πολλά, καὶ ἀπεί-
λους καὶ πληγὰς ἐκ ὀλίγας καὶ δὴ καὶ δεσ-
μὰ ὑπέμεινα. ἔδεν δὲ πρὸς ἄγαν καὶ ἔδεις
πῶποτε φόβου ἐνήγεν ἐμὲ, ὑποσείλαι τι
τῶν συμφερόντων, ἵνα μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν καὶ
διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ κατ' οἴκους διμαρ-
τυροῦμενον Ἰουδαίοις τε καὶ Ἑλλήσι πρὸς
εἰς

εἰς τὸν Θεὸν μεταίνοιαν, καὶ πίσιεν τὴν εἰς τὸν
κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν χριστόν. τῶν δὲ ἀπάν-
των κεφάλαιον τόδε· δεῖν καὶ λέγειν ἵνα πάν-
τας καρδίαν κτὰ ὁδὸν καὶ γνώμῃ, ὥστε πρῶ-
τον μὲν λυπηθῶσι ὑπὲρ τῆς τοιαύτης τοῦ βίου
διαγωγῆς, καὶ ἐξομολογῆσαι καὶ οὐραμένους
τῷ προτέρου βίου πολλὰ καὶ ἄρρητα ἁμαρτή-
ματα ἐνώπιον τῷ πάντῃ ἐφορῶντι Θεοῦ.
μετὰ δὲ ταῦτα πιστεύειν, ὅτι καὶ ἐν τῷ αἵμα-
τι τοῦ χριστοῦ ζωὴ αἰωνία περιποιήθη ἡμῖν, καὶ
ἔσθ' ἐστὶν ὅπερ βλάβη ἂν τῆς ὑπὲρ τούτου
πεποιθότας· μόνοις δ' ἐκείνοις θεμιτὸν εἶναι
ἐλπίδα ἔχειν τῆς σωτηρίας, οἷον ἂν τῆς τῶν ἁ-
μαρτιῶν μετανοίας πρότερον αἰσθάνονται, καὶ
τῷ Διὰ πίστεως σώζονται Ἰησοῦ ὑπακούοντες,
ἔστιν ὁ μόνος αὐτοῖς ζωοποιὸν λείπεται
ὄνομα καὶ ἄλλου ἔδενός. ἐκείνη οὖν αἰὲς ἡ αὐ-
τὴ ἐχρήετο φωνὴ τῆς διδασχῆς πρὸς τε τοὺς
ἰουδαίους καὶ πρὸς τοὺς ἑλλήνας, ὅτι μετανοη-
τέον καὶ αἰσθῆναι ὅτι ἐστὶν ὑπὸ τῆς προτέρας
διαίτης μοχθηρῶς, ἵνα χαμαιπετῆς ἡ καρ-
δία προσπέσῃ τοῖς ποσὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐν ταύ-
τῃ ζητήσῃ τὸ ἀγαθὸν χριστόν τῇ πίστει, Διὰ μό-
νῃ δηλαδὴ ταύτῃ καθαρὰ χρησομένη, ὃν
ὁ πατὴρ ἔδωκεν ἡμῖν εἶναι σωτηρίαν τέ καὶ
ὁδὸν ζωῆς ὑπὸ τῆς αὐτοῦ, καὶ νυν

δὴ ἐγὼ δεδεμένον τῷ πνεύματι οἷον σφ-
ραῖς ἡσὶν ἐκ τῆς καρδίας ἀπομέναις ἔλκο-
μαι ὑπὲρ τὴν ὁδόν. πορεύομαι γοῦν εἰς τὰ ἱε-
ροσόλυμα τὰ μὲν ἐκεῖ σιωπήσοντά μοι μὴ
εἰδώς, ἐπόμενον δὲ τῇ ἁγίου πνεύματι
ἐκείνῃ. τὸ πνεῦμα μέντοι καὶ οἱ προφη-
τεύοντες κατὰ πόλιν διαμαρτύρον) προα-
γορεύοντες ὅτι θλίψις καὶ κίνδυνοι περιμέ-
νουσι τὸν Παῦλον· καὶ δεσμὰ τὰς πόδας ἐμὲ κα-
ταλήψον). ἀλλ' ἐγὼ ἔθενός τούτων λόγον
ποιοῦμαι. ἔδὲ ἔχω τὴν ψυχὴν μου τιμίαν ἐ-
μαυτῷ, ὥς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χα-
ρᾶς, καὶ ὥστε κεφαλὴν ὑποθῆναι τῷ τῆς
διακονίας ἔργῳ, τὸ δοθείσης ἐμοὶ παρὰ τῶν
κυρίων ἰησοῦ χριστοῦ, κελύσαντ) διαμαρ-
τύρασαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς χάριτος). καὶ νῦν
οἶδα μὲν ἐγὼ ὅτι ἐκέτι ὄψον) τὸ πρόσωπόν
μου οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν πάντων ἐν οἷς διήλ-
θον, καὶ δι' ὧν προωδόθη ἡ ἁγία εὐαγγελίς δι-
δαχή, καὶ ἐκηρύχθη ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. διὸ
μαρτύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ, ὅτι
ἐγὼ, εἴ τι δυσυχὲς συμβαίνοι, καθαρὸς ἀπὸ τοῦ
αἵματος πάντων. ἐγὼ ὑπεσφλάμην ὑμῖν
τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι πᾶσαν τὴν βεβλήν τοῦ θεοῦ.
προσέχετε γοῦν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποι-
μνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο
ὑπὲρ-

Ἐπισκόπος ποιμαίνει τὴν ἐκκλησίαν ἔθ' θεῶν.
ὡς ἔτις ἡγάπησεν ὥστε περιποιήσασθαι διὰ τῆς
ἰδίας αἱματός. Εγὼ γὰρ οἶδα προσῶν ὅτι
μετὰ τὴν ἀφίξίν μου ἐπὶ τὴν ἀφύλακτόν σου
ἐκκλησίαν καὶ εἰς ὑμᾶς εἰσελεύσονται λύκοι
βαρεῖς, μὴ φεδόμενοι ἔθ' ποιμνίστοσ' αὐτῆτι-
μῇ τῷ χριστῷ ἡγορασθέντες. Φεῦ ποίους θο-
ρύβους ἐγερᾷσιν ἐκείνοι; ποίους δὲ φόνους ἐπι-
σαρδύσουσι τῶν προβάτων; καὶ ἐξ ὑμῶν αὐ-
τῶν ἀναστήσονται ἄνδρες δολεροῖτε καὶ λα-
λουῦντες διεσραμμένα, ἔθ' ἡρέσθαι αὐτοὺς ἄρ-
χοντας καὶ πρωτεύοντας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ
χριστοῦ, καὶ ἀποσπᾶν τὰς μαθητὰς ὀπίσω αὐ-
τῶν, ἀπάγοντες τὰς ἀκολουθοῦντας ἀπὸ τῆς
δεξιᾶς ὁδοῦ τῆς ἀληθείας, ἐπὶ ἄτραπον ἄρρισε-
ραὶ ἵνα τῆς πιθανολογίας καὶ τῶν ψευδῶν.
διὸ χρηγορεῖτε, ὡς ἀδελφοί, ἕκαστος ἐν τῇ αὐ-
τῇ τάξει, μνημονεύοντες ἀπάντων, ὧν τρι-
εῖς νύκτατε καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμενοι,
παραίνων καὶ παραγγέλλων καὶ μετὰ δα-
κρύων νυκτῶν ἕνα ἕκαστον. καὶ νῦν παρατίθη-
μι ὑμᾶς, ὡς ἀδελφοί μακρόν τῃ ἰδίας ψυχῆς
ἡγαπημένοι, τῷ θεῷ, καὶ τῷ λόγῳ τῆς χάρι-
τός αὐτοῦ, τῷ δυναμένῳ ἐποικοδομηῆσαι,
καὶ δοῦναι ὑμῖν κληρονομίαν ἐν τοῖς ἡγιασ-
μένοις πάνσιν. ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ ἢ ἱματισμῷ
ἐξ ἐνός

ἔθενός ἐπεθύμησα. αὐτοὶ δὲ γινώσκετε, ὅτι
 ταῖς χεῖραις μὲ καὶ τοῖς ἔσι μετ' ἐμὲ ὑπε-
 τησαν αἱ χεῖρες ἡμῶν. πάντα ὑπέδειξα ὑ-
 μῖν, ὅτι ἔγω κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι
 τῶν ἀδελφικῶν, μνημονεύειν τὴν τῶν λόγων
 τοῦ κυρίου ἰησοῦ, ὅτι αὐτὸς εἶπε, μακάριόν
 ἐστὶν δίδοναι μᾶλλον ἢ λαμβάνειν. λοιπὸν δὴ
 ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι, χαίρετε καὶ ἑρπάζετε.
 ἐγὼ γὰρ ἤδη καλουῦμαι τοῦ καιροῦ τοῦ
 πλεῖν ἔρχομαι πρὸς καινὰς ἀγῶνας. χαίρετ'
 οὖν εἰσαὐθὺς ἐν χριστῷ, ὡς ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ, ὃ
 ἡ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ
 εἴη μετ' ὑμῶν, σώζων ὑμᾶς ἐν
 πάσῃ ἐριθείᾳ καὶ χάριτι διὰ
 παντὸς κακοῦ
 ἀμήν.

ΠΩΣ ΑΠΟΚΡΙΝΟΙΝΤ' ΑΝ ΟΙ
 ΕΦΕΣΙΟΙ πρὸς τοιαύτῳ τινα
 Ἰππολύτω.

ΤΟ ἑφεσίων πρεσβυτέριον καὶ ἅπα-
 σα ἡ ἐν χριστῷ συνηλεγμένη ἐκκλησία
 διὰ τὸ ἀποστολικὸν κήρυγμα τοῦ θεοῦ βασι-
 λείας, τῷ ἁγίῳ ἀποστόλῳ Παύλῳ ἀληθῶς.
 γυ-

ἤκουσαν ἡμᾶς ἐν χερσίν· χάρις σοι ἐν εἰρήνῃ
ἐν σωτηρίᾳ ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ ἰησοῦ χριστοῦ
λυτρώσαντο ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν καὶ ἐκ
τοῦ θανάτου, τὸ καὶ ἐκλέξαντο σε ἵνα βα-
σάσης τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐνώπιον ἐθνῶν καὶ βα-
σιλέων καὶ ἡμῶν τε Ἰσραήλ. Ὁπισθολὴν τὴν ἐκ τοῦ
τύρου πεμφθεῖσαν ἐκομισάμεθα, καὶ ὥστερ
ἄλλας ἱνὰς πρότερον ὑπὸ σοῦ γεγραμμένας,
πληθυνούσης τῆς ἐκκλησίας ἀναγιγνώσκουσας
ἐποιήσαμεν. καὶ ἅπαντες μὲν ἀκούσαντες οὐ
μικρὸν παρεκλήθημεν, δάκρυα δ' ὅμως οὐκ
ἐδυνήθημεν κατέχευν, καὶ ἐμέμικτο λύπη καὶ
αἰτία ἅμα τῇ χαρᾷ καὶ ἡδονῇ, τὸ μὲν διὰ τὴν
σὴν ἀπείθειαν, τὸ δὲ διὰ τὴν ὀπισθολῆς φιλοφρο-
σύνην. πρὸς κινδύνους δὲ ὧν μέμνησαι τὰς
τε προτέρας καὶ τὰς ἤδη ἐπερχομένας, καὶ δὴ
καὶ φόβῳ ὁδὸν τὴν ἐν χερσίν, οἴκητο καὶ ὀδυρ-
μὸς ἡμᾶς κατέλαβε τοσοῦτον, ὥστε τὰς γυναι-
κῶν τῆς ἐκκλησίας ἐφείσας, κλαιόντων ἡ-
μῶν καὶ ἀνολοιζόντων, καὶ τὸ σὸν ὄνομα
συχνῶς ἐκφωνούτων ἀκέσαντας, οἶεσθαι
πένθον εἶναι τὸτο ὅτι τῆς τελείης. Ἰστοῖς
δὲ καὶ φήμη τις ἐπήλθε διασκεδάσασα,
ὥς ἔλεγον, ὑπὸ τῶν πλεσιχωρῶν Συρῶν, ὡς
σοῦ ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἡρομένους, καὶ ἐν Καισα-
ρείᾳ τῆς παλαιστίνης παρὰ Φιλίππου τῷ διαγ-
γελισθῇ

γελισῇ ξενωθέντ' ὅ, δοκουῖ σοι μέναι ἡμέ-
ρας ὅσασου ἑκεί, προσφῆτης ἀπὸ τῆς ἰσδαίας
παρὰ γρόϊο, ἄλλα τὲ δὲ νὰ μαρτυρόμεν ὅ, καὶ
δὴ καὶ τὴν ζώνην ἀπολύσας σοῦ καταδήσαι
πάλιν, ἐπὶ πῶν, ὅτι σημαίνει τὸ δεσμάτε καὶ
πέδας τῆς φυλακῆς ἐκείνης ἔπερ εἶεν ἡ ζώ-
νη. καὶ ὅτε μὲν ἅπαντας δακρύσαντας ἰκε-
τεῦσαι ἵνα φυλάξῃ τὸ μὴ πρὸς τὰ ἱεροσόλυ-
μα πορεύεσθαι, σὲ δὲ εἰπεῖν, ὅτι ἐμὸν δέσ-
μι ὅ γράδει, ἀλλὰ καὶ τὸ θάνατον ὑπομεί-
ναι ἔτοιμ' ὅ εἴης αὖ, ὑπὲρ ὀνόματ' ὅ ἔχρη-
στ' ὅ. ἐκ τοσούτων οὖν κινδύνων ἀγγελθέντων
ἡμῖν, εἰς ποίας ἀλγηδόνας, πόσας ἢ φόβας
ἐμπεσῇν ἡμᾶς οἶδ'; ἄλλως τε καὶ πρὸ ὀφθαλ-
μῶν ἔτι καὶ ἐναύλων ὄντων τῶν ἐν τῇ ἡμε-
τέρᾳ πόλει νεωστὶ τεθρονοποιεημένων, ὑπό-
τε δημητεῖς τῶν εἰδωλοποιῶν, καὶ ἄλλων τι-
νῶν μετ' ἐκείνου, φοβηθέντων μήπως τὰς τέ-
χνης προσόδους, μὲθ' αὐτοῖς συμβαίνοι.
Διὰ τῶν δὲ ἀληθείας κηρυγμάτων. σὺ μὲν δὴ
ἡμᾶς ἐπιθαρσύνων, καὶ πρῶτον πάντων χρη-
στῶ λόγῳ παρῶν, καὶ νῦν δι' ἐπιστολῆς ἀπῶν,
φῆς, ὅτι μετὰ τῶν σῶν ἔσῃ αἰεὶ. ἡμεῖς δ' ὅμως
καὶ ἐν τῷ παρόντι τῆς σῆς ἀπυστίας σφόδρα
αἰδοῦμεθα, καὶ ἐν ταῖς λητρυγίαις τὴν πα-
ρὰ σοῦ ἐπιμερίαν ποθεῖμεν. καὶ σοῦ μὲν ἐπι-
λαθέσθαι

λαθέσθαι ἔδεις χρόνον ποιῆσαι καὶ ἑδεμία
ἡμέρα τῶν σῶν ὀργημάτων μνήμην κατα-
σβέσαι διώαιτ' αὐτὸν, ἐφ' ὅσον γε ἐμφρονές τε
αὐτοὶ καὶ τῆς ψυχῆς μέτοχοι ἐσόμεθα. ἔγὰρ
ἔγωγε Ἰππολαίως ἵχνη φαίνον ἐν ταῖς ἡμε-
τέραις φρεσὶν ἐγγραφέντα τῆς τε δυνόιας καὶ τῆς
ἀγαθοποιίας σου. εἶδὲ μηδὲν ἄλλο, ἢ γουὺ
δ' σε βεσάτη διδασχὴ, καὶ ἔξ ὑγιῆς λόγου πι-
στοτάτη κατήχησις ἐκ ἐῷσι ἔξ φιλτάτης καὶ
τιμιωτάτης Παύλης ἀμνηστῆσαι πρὸς τὴν Ἐφε-
σίαν ἐκκλησίαν. ἐκ ἧρα χωρίσθ' ἡμᾶς σὺ ἔτε
γῆ, ἔτε θάλασσα, ἔτε ἢ τὰ πάντα αἰσχρὴ
χερὶ κατακόπτουσα μοῖρα θανάτου. ποῖα ἢ
κακὰ, ὡς ἀγιώτατε Παῦλε, ἀπεληλυθότι σὺ
καλαλήψεαι ἡμᾶς ἐμελλον, σὺ μὲν προεῖδες,
ἡμεῖς δ' αἰσθόμενοι καὶ τῶν προφητῶν
ἐπὶ τοῦ σου πᾶσαν ἤδη λαβόντες μεγάλως βα-
ρυούμεθα. εἰ δὲ μονον ἐν ὀφθαλμοῖς σε ἔτι
ἔχοντες, καὶ τῆς σῆς φωνῆς ἐπακρόντες ἔγωγε
ταχέως ἀλλοιωθέντα τὰ τῆς ἐκκλησίας με-
τέπεσε, ποίαν αὖ ταύτης κατάστασιν ἔσεαι
προσδοκητέον, μετὰ πολλῶν δῆτα ἐνιαυ-
τῶν χρόνον; ἢ συμβήσεται ἐπεὶ δ' αὖ ἐσὺ
μόνον, ὡς Παῦλε, κατακοιμηθῆς, Ἰππὶ λεοθέν-
τι τὰ ἔργα εἰς ὅπερ θεόθεν ἐμιασθήης, ἀλ-
λὰ καὶ ἡμᾶς τὰς λυωμένους τῷ τε πνεύματι
καὶ

καὶ τῇ πίσει ὅποι' ἔδηπόει θάνατον κατέ-
λη; καὶ ἐστὶ μὲν τὸ σὸν παράδειγμα φανερόν
ἅπασιν. τί δὲ τῆτο ὄφελ' εἴπερ ὀλίγοις δο-
κᾷ ἐπεὶ οὗ ἐκείνω; φασὶ γὰρ ἤδη τὸν ἐργαστικὸν
καὶ ὑπὸ μοχθὸν βίον καταφρόνητόν τε καὶ
ἐπονείδιστον εἶναι. ὅτι δὲ γυμνὸν σέ τις, ἀνεν-
δεῇ δ' ὁμῶς εἴπη γελοῖον αὐτοῖς φαίνεται.
ἐθέλουσι γὰρ ἐν τῷ τῶν ἄλλων εἶναι κύριοι, καὶ
τῶν τῆς δεσποτείας ἀπολαύειν ἀγαθῶν. διὸ
καὶ τῇ καθαυτῇ τῶν ἀπλῶν λόγων σοῦ διδα-
χῇ ὑπὸ χρεῖσιν καλωπισμὸν ἵνα καὶ φαντα-
σίαν ἐξιδεσάμενοι προσάπθουσιν τῶν ἰδίων δι-
ρημάτων. πάντες γὰρ τῆτο σμικρὸν καὶ ὀτε-
λές εἶναι λέγουσι, τὸ ἐν τῷ χρεῖσιν πεισθέντες
τὸς, καὶ ἐξ αὐτοῦ μόνου τῆς σωτηρίας ἐλπίδα
ἀναρτῆσαι, καὶ τῇ πίσει πρὸς δικαιοσύνην
ἀναλίσθεσθαι. καὶ δὲ τις εἴη καὶ πρὸς ἀγάπην
πρὸς τοὺς ὁμοδόξους τὲ καὶ ὁμοπίστους ἀδελ-
φοὺς ἐκείνοις συναριθμῇ, ὅς δ' ἔτι αἰσχύνη
καὶ δόξαν ἔχοντες ἐκείνους οἴονται, οἷς δὲ πολλὰ
νομοθετοῦντες ὑπὸ πτωχούουσιν ὁμορφίας ἐ-
νεκα. μὴ φαγεῖν τινῶν. ἡμέρας ῥητὰς ὡς ἐξ-
αιρέτους σέβειν, ἐσθῆτα πρὸς μὲν ἱερὰ ὑπο-
λαμβάνειν εἶναι, πρὸς ἡ βέβηλον. ὅτι μὴ ἀλλὰ
καὶ παρὰ τὸ χρεῖστον οἴονεαι βοηθήματα τινα
ὑπὸ κλητέον εἶναι διδάσκει, μὴ ὅτι τῇ ἐνός καὶ
μόνης

μόνου ἐκείνου Ἰπικουρία προσέχον . πρὸς δὲ
τέτοις τὰς τῶν δυσέων καρδίας συγκλεί-
ουσιν ὥσπερ διήύοις , φόβῳ τινὶ τοῦ Θεοῦ ὀλε-
θρίῳ . δῆλον μὲν οὖν , βελοόμεθα δ' αὖ σφάλλε-
σθαι , ὅτι μετ' ἐπολὺν , εἰ μὴ ὁ χριστὸς τὰς αὐτῶν
σώζῃ αὐτοὺς , ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δεσποτική τις
ἐξουσία ἐγγενήσεται , καὶ ἡ τῶν πεισῶν ἐλθού-
σα ζυγῶ δουλείας ὑποταγήσεται . ἤδη βα-
σιλεῖς τῆ ἐκκλησίας Ἰπικρατήσουσι , καὶ ταύ-
της ἐκείνῃ κεφαλὴ ὁ χριστὸς ἔσται . εἰ καὶ τοὶ
ἐψεύσαμεθα τὸτο γράφοντες . ἐκεῖν (Θ) γὰρ τὸ
τὸ σῶμα (Θ) κεφαλὴ , ἔσται μὲν αἰεὶ , ἐδέξιν
ἀφελεῖν διωθήσεται , μὴ ὅτι γε καὶ ἄλλῳ Ἰπικ-
θέσθαι , φοβόμεθα ἢ ὡς εἰρήσεται μετ' ὀλίγον
ὑπὸ τινῶν , ὅτι αὐτοὶ κεφαλὴ εἰσι σῶμα (Θ)
ἐκεῖν , ἢ ἢ Θεοφιλὴς δυσέβητα ῥῆτε εἰς πομπ-
είας ἐορτῶν τινῶν ἀποβήσεται , καὶ ἡ δεισι-
δαιμονία ἰαχύσῃ τοσοῦτον , ὥστε ἐνύπνια τινὰ
τῶν ἐναργῶν ἀληθέστερα φαίνεσθαι τοῖς αὐ-
θρώποισιν . μικρὸν δὲ ἔτι ταῦτα προχωρεῖτω ,
γῆ μὲν ἤδη ἅπασα ταύτης τῆ δυναστείας δό-
λη γυήσεται , πλὴν ἐκκλησιαστικῶν δὲ καθέ-
δραν τύραννοι καθεξουσιν , καὶ ὁ κόσμος (Θ) ὑπὸ
τέτων τὰς πόδας ὑποβληθήσεται . καὶ λέ-
γουν μὲν τάδε δὴνὰ φαίνονται , ὥσπερ δὴ
καὶ εἰσὶν , ὅμως δ' οὖν τῇ ἡμετέρᾳ χεδὸν βε-
λήσῃ

ς

λήσῃ

λήσῃ Ἰησοῦς αὐτὰ ἔξουσιν ὁρᾶν. τίς γὰρ
νῦν ἀπάντων, ὡς εἰπεῖν ἔπ' αὐτοῦ, τὸ ὁρθῶν δι-
δαγμάτων τὲ καὶ παραγγελμάτων ἐπαίψ' ἀ-
πόντ' αὐτοῦ γε ἔλυσιν ἢ κερδῶν; τίς ἐκ
ἀγανακτῶν Ἰησοῦ τὸ ἀμαρτημάτων ἢ αἰσχρῶν
βίβ' Ἰησοῦς; πῶς ἢ ὁργίζοντο οἱ πλεῖστοι
ἐπιδὼν βληθῶσιν ὑπὸ τοῦ ἁγίου Δαυίδ
νίας ῥημάτων ἐλεγχόμενοι; ζητοῦσι γοῦν τὰς
ἀγορεύοντας ἀρέσκοντάς σφισι, καὶ ἐκείνας
τὰς δημηγορίας μόνους ἀσπάζοντο, αἷς ἔθεν
ἐνι σκληρὸν ἢ τραχὺ, ἀλλ' αὖ κινήσιν τὰ τῶν
ἀκροῶντων ὧτα καὶ πάντα διὰ προσλαλιῶν
ἡδῶν διέρχοντο. ἐκ ἐστὶ τοίνυν ἀποτροπὴ τῶν
προσηθέντων, ὥστε μὴ ἔπειθ' ἐξοίς ἐκείνα ἐν
νυκτί τε καὶ σκότῳ ἀφροσύνης καὶ ψαδῶν,
ἵνα μύθοις χαίρωσιν ἄνθρωποι καὶ λήροις τι-
σὶν ὀρχήμοις καὶ γελῶσιν τὸ ἀνθρωπίνων Ἰη-
σηδομάτων ἀγχινοῖα, καὶ ἔτω δὴ ταχέως
εἰς παγίδας τὲ καὶ δίκτυα ἀδοκίμων ἐμπε-
σουσιν, καὶ μετέπειτα εἰς ὄρυγμα ὀλέθρου κατε-
νεχθήσονται. ἅτινα μὲν κοινὰς δεήσεις ὀχώ-
μεθα ἀπορραπτεῖν ὡς πορρωτάτω τοῦ ἡμετέ-
ρων χρόνων, ἔπερ ἕνεκα καὶ ἐγράψαμεν διὰ
πλεόνων. ὅπως δ' ἐν ἑσοίῳ, σύ μεν, ὦ Παῦλε
τῇ τῇ ἐφεσίῳ ἐκκλησίᾳ ἐγγύς, καὶ ἀδελφός,
καὶ διδάσκαλος, καὶ ὡς ἀληθῶς πατήρ. ποῖος
γὰρ

ὅτι παρὰ τὴν, ὡς ἡ πίστις, ἅπαντα παρέδωκας
 ἡμῖν τὰ παρὰ τῷ χριστῷ ἀποδοχθέντα τε καὶ
 πορισθέντα; οἶδαμεν ἔτι ὁμολογοῦμεν ἔδεν ἀ-
 ποκρύψαι σε, ἔδεν ὑπικαλύψαι τῶν αἰαγ-
 καίων γνωθῆναι τὴν ἀκεραίας σωτηρίας ἐρα-
 σταίς. εἴτις δὲ ἀδίδακτο ἔτι δὲ εὐρεθῇ, αὐτὸς
 αὐτὸν αἰτιάσθω. ἔσαι γὰρ ἕως τῇ ἰδίᾳ κα-
 κίᾳ ἐκ ἀμελείας τῇ σῇ, ἐπεὶ ἔτι γυναικὸς τῇ τῇ
 πολεμίων τόλμῃ ἀντέταξας σεαυτὸν, καὶ ἡ
 τῇ ἐναντίων δυνάμεις τῇ σαυτῇ δρετῇ ἀπε-
 κρέσθῃ, ἵνα μὴ τὶ ἐμποδὼν γένοιτο τῇ ἡμετέρᾳ
 μαθήσῃ τῆς διδαχῆς ἄρτι δρχομένης, καὶ τῇ
 παρὰ τὴν ὑπὲρ τῇ δὲ σεβείας λόγων. ἤδη καὶ ἑλ-
 λῶες καὶ Ἰουδαῖοι ἐπέγνωσαν τὸ κράτος τῇ
 διδασκαλίας σου, ἐκ ἐν τῇ ῥητορείᾳ γε ἔτι δὲ
 μορφία τῶν ἐπῶν, ἔδεν ἐν διαλεκτικῇ δρχο-
 μίᾳ τῆς ἐλλογίμου γλώττης, ἀλλ' ἐνδέδεται
 ἐκείνο διὰ τε ἰσχυρὰ σημείων πολλῶν καὶ νοῦ
 ῥώμῃ δὲ ἐρανίου πατρὸς ἀσφαλισθέντα καὶ τὸ
 πνεῦμα τὸ ἡγούμενον καὶ σωζατόμενον τοῖς τῇ
 χριστῷ ἀποστόλοις ἐραϊόθεν προπεμφθέν διὰ
 τῶν ἐκείνων ἐκστρατείας. ἔτι ἡμεῖς μὲν παντὶ σθένει
 ἔτι ἐκ ψυχῆς τῇτο ἐκπονήσομεν, ἵνα τὰ ὑπὸ
 σὺ παραδοθέντα ὁμοφρόνως φυλάσσωμεν, ἔ-
 δέ τις ποτε ἡμέρα τὰ τῇ ἀγιωτάτης διδαχῆς σὺ
 παραγγελμαῖα ἀφανίσῃ, ἀφαιρῇσα ἀπὸ τῇ

μνήμης τῆς ἡμετέρων Φρενῶν, ἡ δὲ σύγε, ὦ φί-
λε χριστὲ τῆς τοῦ ἡμῶν νοῦ τηρήσης, καὶ τὸ κάλ-
λιστον τῆς προαιρέσεως δόγμα κυρώσης, ὁπι-
βοηθήσας τοῖς πρὸς τὸ καλὸν παύδουσι, καὶ
ἀρχάς τινας τῆς ὁπιγνώσεως καὶ τῆς ἐξομολο-
γίας ἡμῶν ὁπιρρώσας. σύ δὲ ὥς ἡρέσθαι ταῦ-
τα, ὦ παῦλε, εὐχῆ καὶ δεήθῃς ὑπὲρ ἡμῶν, τῇ
σῇ ἐκείνῃ στήριζον ἡμᾶς. καὶ γὰρ ἀγνοοῦμεν, ὅση
τῆς κοινῆς καὶ συμφώνου τῶν ἀδελφῶν ἀντι-
βολήσεως δυνάμις, ὅσῳ τε ἰσχυρὰ ταύτης
εἶναι αὐτὸς ὁ Θεὸς ἀποφαίνει, καὶ ἡμεῖς καλῶς
ἀναμνησκόμεθα, ὅτι σὺ πολλάκις τῆς τοῦ ἡ-
μῶν ἐπέθης. σὺ γὰρ καὶ περὶ ἀπὸν προσβοηθή-
σον ἡμῶν ἐκελεύων καὶ δεόμενος ὑπὲρ ἡμῶν
ἐν ταῖς ὑπερεσπέραις προσευχαῖς καὶ ἐν τῇ
ἐξουσίᾳ σου πρὸς τὸν Θεόν. ἡμεῖς δὲ, ὡς περὶ εἰκῶς,
καὶ αὐτοὶ πάντοτε προσευχόμενοι τῷ Θεῷ καὶ
παυσόμεθα, περὶ σοῦ τε καὶ τῶν περιεστηκότων
μόχθων, καὶ τῶν ἀδιαλείπτων μεριμνῶν, καὶ πι-
στοτάτης παρρησίας, περὶ τε τῆς ἐξ ἀγαθελίας προ-
χωρήσεως, ὥς προήκῃ καὶ ὑποδιδάσκει. ὁ δὲ φι-
λοκλήρων Θεὸς τῆς χριστοσεβῶν δεήσεως ἵλεως
προσίδεσθαι εἴωθεν. ἔρρωτο ὦ φίλτατε διδά-
σκαλέ τε καὶ ἀδελφε, καὶ δὴ πάτερ. καὶ ἐν τῷ
ἐξ ἡμῶν ὀνόματι διατέλῃ νικῶν
τὰς ἐχθρὰς σου.

D. Pauli

DIVI PAULI TARSENSIS

AD EPISCOPOS ET ECCLESI-

am Ephesiorum epistola, expressa versibus

de capite xx. Actorum

Apostol.

Quam legitis vobis fraterno iunctus amore,
Nosq; Deo Christi conciliante fide.

Nunc scriptam Paulus consueti more salutem,

Paciferum ætherij mitto fauoris opus.

Quam nuper cupido discedens ore precabar,

Carior ô vita sancta caterua mea.

Cum vos Miletum accersitos corde reliqui

Turbato nostri sollicitudinibus.

Post profusa pio de pectore vota, patrisq;

Orato positis auxilio genibus.

Vestra ego quas lacrimas tum fundere lumina vi-

Qui gemitus mæsto redditus ore fuit? (di?)

Cum complexu etiam manuum mollissima collo

Vincula strinxerunt brachia vestra meo.

Oscula cum sancto pia nobis ore dedistis

Plurima, quæ castus ferre iubebat amor.

Et vox cunctorum miserabilis vna sonabat,

Ne socium vellem deseruisse gregem.

Non ego vos fratrum carissima turba relinquam,

Vobiscumq; omni tempore fidus ero.

Quamuis nos tellus, quamuis nos separet vnda,

Spiritus est iunctos qui tamen esse facit.

C 3

Quin

Quinetiam ipsa meo cum corpore vita recedet,
Mensq; suo requiem functa labore petet.
Tunc quoq; non vestri vobis praesentia Pauli
Deerit, & viuos mortuus inter ero.
Quid? non iam scripto licet hoc me cernere coram,
Nonne refert dominum littera missa suum?
Littera verborum praecleara ministra meorum,
Consilij interpres littera certa mei.
Quam reuocaturam monitus in pectora vobis,
Et praecepta mei, misimus, eloquij:
Hinc vbi nostra ratis primum subducta quieuit,
Et stat Phoenices regia prisca Tyrus,
Nunc aliam dum nos Iudaica regna petentem,
Querimus & nostrae fit mora tanta via:
Compositam paribus verbis & sensibus iisdem,
Ut studium coram commemorasse fuit.
Nota mea est vobis à primo tempore vita,
Terram Asiae nostri quo tetigere pedes.
Vita Deo sancto cultu seruire parata,
Continet insignem qui pietate fidem.
Quae mala pertulerim nimium esset scribere longum,
Dum iacio verbi semina Christe tui.
Vidistis lacrymas nostras fleuistis & ipsi,
Largo peruigiles imbre rigante genas.
Et mea communes auxere aduersa dolores,
Publicaq; ærumnae causa fuere mea.
Ut tamen ante Deum summissa procido mente,
Inq; meos nil me lenius esse potest:

Sic

Sic forti retudisse animo meminisse potestis,
Me populi fraudes insidiasq; mei.
His ego diuinam Christi conuellere laudem,
Et cupidis sanctam dissoluisse fidem.
Opposui vitamq; meam fortiq; reluctans
Pectore, probra, minas, verbera, vincla tuli.
Nulla etiam nostro studio res obstitit vnquam,
Non vlllo mens est nostra repressa metu,
Quo minus ad vestram facerent quaecumq; salutem,
Conarer verbis explicuisse meis.
Vos conuenta igitur docui per publica & intra
Priuatas cum res fuit, vbiq; domos.
Doctrinam externis pariterq; & ciuibus vnā
Exposui, priscos testificando libros.
Esse animi sensus cuiq; & sua corda nouanda,
Aetatem vt doleat sic abiisse suam.
Defleat & vitæ commissa nefanda prioris,
Omnia conspectum qui videt ante Dei.
Vtq; sibi partam Christi de sanguine vitam
Credat, & hoc freto posse nocere nihil.
Et sperare illis fas solis esse salutem,
Quos peccatorum pœnituisse potest.
Seruantemq; fide qui complectuntur Iesum,
Viuisca vnus nomina cuius habent.
Ergo eadem fuit hæc vox, hæc eademq; futura est,
Siue ego Iudæis Graiugenisue loquar.
Pœniteat fraudisq; malæ vitæq; prioris,
Et proiecta Dei mens cadat ante pedes.

Atq; hic te bone Christe fide cōprehendere quærat,
 Sola Christe tua purificanda fide.
 Quem genitor veram nobis dedit esse salutem,
 Directumq; suæ cognitionis iter.
 Ac nunc ad Solymam raptat me spiritus urbem,
 Et velut iniecta compede corda trahit.
 Huc tendo ignarus rerum sortisq; futura,
 Flaminis & sancti concita lora sequor.
 Cuncta canunt omnes tamen ista per oppida vates,
 Divina & soluunt talibus ora sonis:
 Aerumnasq; graues & seua pericula Paulum,
 Vinculaq; innocuos dura manere pedes
 Haud ego quid de me fiat nunc deinde laboro,
 Ipsaq; vita mea est non preciosa mihi,
 Dum liceat præsens spacium decurrere læto,
 Et soluisse mei pensa ministerij.
 Quæ Dominus dedit ipse meus mihi Christus Iesus,
 Iussaq; quæ facias hæc mea, dixit, habe:
 Nuncia diuini vt proclames grata fauoris,
 Sitq; Euangelij vox tua præco mei.
 Nunc ex hoc visura magis scio tempore coram
 Quod non sint vultus lumina vestra meos.
 Vestra, quibus nostri doctrina innotuit oris,
 Perq; Euangelij quos mihi facta via est.
 Quosq; apud ætherei feci præconia regni,
 Verbaq; vitifero de veniente die.
 Nunc quem par cunq; est testem voco, me fore ve-
 Purum, sors fuerit si qua sinistra, necis. (stræ
 Nil

Nil etenim texi, non ulli operæue peperci,
Mens patris ut vobis esset aperta Dei.
Proinde adhibete animos nobisq; aduertite vestros
Sedulus & tutum seruet ouile labor.
Spiritus in quo vos sanctus dedit esse magistros,
Vestra suo ut præstet pabula cura gregi.
Aduersum quem tanta fuit dilectio Christi,
Sanguine mercari vellet ut ipse suo.
Namq; ego prævideo postquam discessero, eritq;
Expers præsidij concio sacra mei.
Mox grassaturos tanto, clarissime pastor,
Parta tibi rabidos in tua septa lupos.
Heu mihi quas illi strages in ouilibus edent,
Quasq; dabunt turbas qualia damna, tuis?
Quin etiam è vestro numero peruersa virorum
Mox natio, & falsi progredietur amans.
Iiq; volent populi rectores atq; ministri,
Et plebis summum Christidos esse caput.
Atq; suam à dextro seducent tramite sectam,
In læuum stultæ credulitatis iter.
Ergo, viri, ignauum secludite pectore somnum,
Quisq; suo vestrum peruigiletq; loco.
Illa recordantes animi præcepta fidelis
Tradita nunc annis nocte dieq; tribus.
Dum flens è vobis vnumquenq; hortor & oro,
Doctrinæ ut seruet tradita sancta meæ.
Dum moneo, aduersus dum cunctos instruo casus
Et mihi in hoc capitur nulla labore quies.

Nunc vos quod superest, fratrum carissime cœtus,
O fratrum propria turba salute prior,
Committo dextræq; Dei fideiq; potentis,
Illius & verbo trado beatifico.
Quiq; augere opus inceptum valet & dare vobis,
Partem inter sanctos omnibus eximiam :
Non vestes me non argenti pondera & auri,
Estis vos testes, concupisse, mihi.
Assiduis aluit nam dextra laboribus instans
Nostra, ministerio meq; meosq; suo.
Ac studui vobis exempla relinquere nostra,
Quæ proprium faceret quisq; secutus opus.
Deq; illo miseros & egentes ipse leuaret,
Et cupido infirmis pectore ferret opem.
Saluifici vt domini cœlesti voce monemur,
Pauperibus prompta suppeditare manu.
Qua largiri alijs & fratribus addere partem,
Quàm capere immenso rectius esse, docet.
Quod restat fratres, dilecta caterua, valete :
Me vocat ad luctam ventus & vnda nouam.
O iterum atq; iterum Christi inclita turba valeto,
Propitij æterno tuta fauore Dei.

RESPONSIO EPISCO-
PORVM EPHESIORVM.

Mandatum nobis carissime Paule salutem,
Attulit antiqua littera missa Tyro,
Hanc,

Hanc, velut ante datas, recitari fecimus illo,
Concio quo fratrum tempore plena fuit.
Atq; omnes solata vt sunt suauissima scripta,
Sic nemo siccis audiit illa genis.
Vtq; procul vectum pelagi trans æquora vasti
Cara suum soboles plorat abesse patrem,
A quo si qua tamen data venit epistola, fletus
Exhilarant patriæ cognita signa manus:
Gaudia nostra molestifero sic mista dolore,
Laticiam & mæror flebilis inter erat.
Ad verò repetita tuæ discrimina vitæ,
Et modo susceptæ tanta pericla viæ.
Qui gemitus fletusq; , & quæ lamenta fuere?
Cætu omni querulis exululante sonis.
Audiit hos Ephesinorum vicinia luctus,
Excita vt populo vociferante fuit.
Cunq; inter crebro tua nomina Paule sonarent,
Extincti planctum credidit esse tui.
Fama etiam nostras tristis peruenit ad aures,
Dicta à vicinis sparsa fuisse Syris:
Te post confectos tandem maris æquore cursus,
Prima Palæstini regna petisse soli.
Hospitioq; fuisse acceptum mœnibus vrbis,
Quæ celebre à magno Cæsare nomen habet.
Atq; Euangelij doctoris in æde Philippi,
Constituisse aliquot velle manere dies.
Iudæa vatem terra venisse ferebant,
Diraq; terrificis tunc cecinisse modis.

Cingu-

Cingulaq; iniecisse tibi, cum diceret, illa
 Signa catenarum & carceris esse tui.
 Tum fratrum fuis lacrimis orasse cateruam,
 Vitares Solymæ cautus ut urbis iter.
 Sed te etiam mortem dixisse subire paratum,
 Nomine pro Christi si subeunda foret.
 Tanta pericla igitur quo nos audisse dolore,
 Quanta sollicitos anxietate putas?
 Ante quoq; omnium adhuc oculos versatur & au-
 Grassatus nostra terror in urbe recens. (res
 Cuius erat simulacriticus Demetrius autor,
 Formidans artis questibus ille suæ.
 Ac tu nostra quidem mellitis pectora verbis
 Firmas, cunq; tuis te fore semper ais.
 Nos tamen heu modo te nimium sentimus abesse,
 Functio iamq; tuam nostra requirit opem.
 Atq; tui capiet nos certè obliuio nunquam,
 Obruet & meriti debita nulla dies,
 Ipsi dum nostri memores hac luce fruemur,
 Membraq; dum vegetans spiritus ista reget.
 Non suspensa ita sunt tenui vestigia sulco,
 Et dubia officij signa relicta tui.
 Quid? doctrina pie & quod verba fidelia mentis,
 Nunquam nos Pauli non meminisse sinunt.
 Nō nos terra igitur dirimet non nos mare, quin nec
 Vastatrice secans omnia Parca manu.
 Essent exceptura tamen, sanctissime Paule,
 Tu vidisti abitum qualia damna tuum.

Quæ

Quæ nos, ô miseros, quantum experiēdo grauamur?
Veraq; vaticiniū dicta fuere tui.
Quod si dum propè adhuc oculis te cernimus, & dū
Pene istinc ad nos vox tua missa venit,
Tam citò defecit mutata Ecclesia, quis post
Annos, post quis erit sæcula plura status?
Quid fiet? cum non modo tu iam Paule quietem
Perfecto iniuncto munere nactus eris.
Sed nostrum & rapiet quosdam, quæcunq; manet
Quorū idem tecū est spiritus atq; fides. (mors,
Ac exempla quidem tua sunt notissima cunctis,
Quid refert? paucis si placet illa sequi.
Contemtum dicunt parere & ludibria vitam,
Vita operis quæ sit plena laboriferis.
Te nudum irrident, quærunt regnare, bonisq;
Et rerum in terra commoditate frui.
Ac puræ verbis doctrinæ & simplicis addunt
Paule, suos fucos deliciasq;, tuis.
Et nimium esse ferunt exilia credere Christo,
Spemq; salutiferam iustificamq; fidem.
Adiunctumq; illis fraterni munus amoris,
Cuncta hæc splendoris rentur habere parum,
Quæ varijs cumulant ornantes legibus ipsi,
Ut veluti comitis sint redimita comis.
Non etiam istud edes, solenne hoc tempus habebis:
Et vestis sancta est hæc magis, ista minus.
Quin etiam Christo adiungenda iuuamina quædā,
Non standum auxilio solius esse docent.

Quid

Quid? quòd corda plagis illi irretita piorum,
Perversoq; Dei capta timore tenent.
Certū est si pergant (vtinam nos falsa loquamur)
Et nisi Christe tuum tu tueare gregem.
Mox dominos in plebe tua passim exorituos,
Qui duro astringant libera colla iugo.
Iam misera est magnos habitura Ecclesia reges,
Ipse caput Christus non magis huius erit.
Scripsimus hoc falso. Caput huius corporis ille
Semper erit, nec qui detrahat esse potest.
Et quosdā breue post tempus tamen esse veremur,
Illius ausuros se perhibere caput.
Religio in pompas euadet casta sacrorum,
Inq; nouum falsæ credulitatis opus.
Vana superstitio pro veris somnia vendet,
Rectaq; iam nolent discere, praua volent.
Longius & fiat paulum modo, seruiet isti,
Terra potestati subdita tota sacre,
Inq; Euangelij residebunt sede tyranni,
Stratus & istorum sub pede mundus erit.
Hæc dictu quamuis, vt sunt, horrenda putentur,
Accersi nostra sponte videre licet.
Nam quis iam rectos monitus audire docentum
Lucrifera nudos utilitate cupit?
Quis carpi delicta sua & peccata notari
Ferreq; reprehendi quis malefacta potest?
Indignari animis videas ardentibus omnes,
Quos tetigere p̃i verba ministerij.

Illos

Illos qui dicant non offendentia quærunt,
Concio sola carens asperitate placet.
Quæq; titillando iucundis vocibus aures,
Expediat dictis cuncta suauiloquiis.
Ergo etiam illa sequi tandem metuenda necesse est,
Noctis & erroris tempora cæca mali.
Fabulæ ut oblectent homines nugæq; decoræ,
Ridensq; humanæ calliditatis opus.
Sic facilè in laqueos peruersi & retia sensus :
In foueam interitus sic quoq; deinde cadent.
Hæc utinam precibus communibus auertantur,
Quæ caussa & placuit significare tibi.
Quicquid erit, te certè Ephesina Ecclesia fratrem,
Te doctorem habuit te quoq; Paule patrem :
Quo studio à te sunt quæq; omnia tradita nobis,
Monstrauit Christus quæ tibi cunq; , fide ?
Te cælasse nihil nihil obscurasse fatemur,
Quæ veræ debet nosse salutis amans.
Atq; erit, haud iam Paule tua sanctissime culpa,
Sed proprio indoctus crimine, si quis erit.
Quinetiam ut melius nobis didicisse liceret,
Et nihil ut studiū laderet orsa pū.
Te præsentè animo opposuisti hostilibus ausis,
Visq; omnis cura est pulsa inimica tua.
Ipsis doctrina est iam nota potentia Graijs,
Israëligenis est quoq; nota, tuæ.
Quam non sermonis facundia docta politi,
Non celebri eloquio lingua diserta probat.

Sed

Sed per multa probat fidei miracula virtus,
Et mens cœlestis robore firma patris.
Quiq; tuis datus est legatis Christe supremus
Flatus, militiæ dux sociusq; suæ.
Cura quidem nobis studio præstante fideq;,
Ut tua concordēs verba sequamur, erit.
Nulla dies sanctæ doctrinæ iussa reuellet
E memori cœtus pectore Paule tui.
Si tamen hanc mentem tu nobis Christe reserves,
Proposuiq; velis scita valere boni.
Auxilioq; probos conantum adiuueris actus,
Orsa tua firmans cordis & oris ope.
Fiat vt hoc cupidis orans annitere votis,
Nosq; tua fultos erige Paule prece.
Quid supplex possit coniuncta petitio fratrum,
Ipse quod hanc doceat pondus habere Deus,
Scimus, teq; recordamur monuisse frequenter,
Ardoris memores hac quoq; parte tui.
Ergo tuis quamuis absens communibus assis,
Paule piæ votis supplicijsq; precis,
Nos quoq;, vt est æquum, te commissosq; labores,
Atq; initæ nuper sæua pericla viæ,
Sedulæ & euentum curæ studijsq; fidelis,
Atq; Euangelij progredientis iter,
Commendare Deo nunquam cessabimus, oris
Christicolæ admittit qui facili aure preces.
Care vale noster doct̃or fraterq; paterq;,
Inq; hostes Christi nomine vince tuos.

Verma-

Vermahnung zu sucht
vnd ehren vnd der buß /
ein summarien des buchs
Salomonis.

Hüth dich hüth dich mein liebes
Kind/
Gar viel der bösen Buben sind/
Die leben wie ein Saw vnd Kind/
Vnd bleiben in den sünden blind/
Doch bald sie Gottes straffe find/
Vnd machet sie des Teuffels gfind/
Hüth dich für in vnd folg in nicht/
Gedenck an Gott der alles sieht/
Auch alles strafft was böses gschicht/
Fürwar nicht scherzt mit seinem gricht/
Wie vns die heilig schrift vergicht/
Ob gleich ein Bub im selber ticht/
Es hab noch lang mit im fein not/
Vnd fraget nichts nach Gottes gbot/
Helt auch der Eltern wort für spot/
D Mein

Mein aug der viel gesehen hot/
Den es ist worden all zu spoth/
Vbereilet das sie hat der todt/
Darumb mein kind vnd lieber sohn/
Hör zu dem König Salomon/
Der gibt dir viel der leren schon/
Die Gott gefelt im himels thron/
Vnd dir wird geben reichen lohn/
Wenn du mit fleiß dis hast gethon.
Doct. Mart. Luth.

CONVERSIO IN LIN-
GVAM LATINAM ARGVMENTI
*scriptorum Salomonis, contra furo-
rem perseverantium in
peccatis.*

ONate mi caue to mi fili caue,
Sunt improbis plena & scelestis omnia,
Quorum est pecudibus quàm homini vita similior
Qui mente cæci in omne peccati genus
Properant, feruntur, incitantur, irruunt,
Sed hos cito irati coërcet numinis
Pœna furiosos & Satanae adiudicat,
Atq; obsecrantes in sceleribus opprimit.

Securi-

Securitatis & quietem dissipat.
Fuge hos, caue obsequaris his ducentibus
In mortis exitiūq; præsentis mala.
Dei memento oculi, videntis omnia,
Rerum esse cui nihil potest absconditum,
Et merita qui supplicia delictis parat.
Cuius profectò non leue est nec futile,
Sed iudicium & horribile & irrevocabile,
Docent sacrorum ut scripta nos voluminum,
Quamvis sibi aliquis improbus fingat moram
Vitæ suavis, ac mali expertis diu,
Securus & pœnæ & severi iudicis,
Aeterna summi ac scita contemnens Dei,
Monita & parentum spernat & legum minas.
Vidi vidi ipse plurimos, qui post suam
Petulanter actam heu sero vitam, cum sibi
Finem imminere cernerent miserabilem
Carnificis implicante fune iam gulam,
Frustra dolentes, tristem obiuerunt diem.
Ne fallc te ipsum, nate mi. Nemo mali
Amans facinoris, corde præditus impio,
Tandem ultionem debitam effugit Dei.
Resipisce, mi fili, fuge sodales malos,
Tu qui dolorem mensium matri decem
Tantum attulisti, quiq; es effigies Dei,
Et disce quæ placeant creatori tuo.
Verbum audiens illius aut etiam legens,
Quod sacra tota ubiq; resonant biblia,
Salomonis in primisq; præclarus liber,

*Præcepta qui vitæ beatæ continet,
 Præcepta regi grata cælorum Deo.
 A quo tibi merces laboris debita,
 Studiūq; præmium tui præstabitur,
 Successum diues bonorum copia,
 Et omnium contrariorum auersio,
 Te protegente suæ potentia manus.*

ΠΑΡΑΦΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕ-
 σεως τῆς Σολομῶνι Θεοῦ, κατὰ τὴν φόβου-
 μένων τὸ Θεὸν καὶ μαυνομένων ἐν τῇ
 πονηρίᾳ αὐτῶν.

Ω Πᾶι φυλάσσε πάτοθ' εὐλαβέμενος,
 Πλείστη πονηρῶν γαῖα καὶ Θεοσυγῶν.
 Οἱ ζῶσιν ὥσπερ ὕς κόπρον ροφέμενοι,
 Ἡ βῆς λαρινὸς ἦτ' ὄνθη καυθήλι.
 Οἱ τυφλὸν ὄμμα' ἔχουσιν αἰὲν ἐν κακοῖς,
 Ἀμαρτιῶν τε βορβόρω κατάρυχον,
 Αἰδέμεν' ἔτ' ὅπιν Θεῶν ἔτ' ἀρ βροτῶν.
 Τέσθ' ὡς τάχιστα ἀδελῶς ὁμῶς ἀλωμένους
 Καφρόντιδας κακῶν, ἐπῆλθε ποίνιμι
 Κριτοῦ δικαίοιο κατ' ἔπιν τιμωρίη,
 Καὶ τῷ σατανᾷ πάντων ὠκείωσατο,
 Δέλους ἀπάσης ἐμμεναι κακουργίας.
 Τέκνον φυλάσσε, καὶ τόδ' ὡς πορρώτάτω
 Αποστρέψε φθορόμιλον αἰόσιον σίφθη

Πρὸ

Πρὸ ὁμμάτων θεῖς πάντα δερκόμενον θεόν,
Δίκῃ τε πᾶσ' ὅς τιν' πρῶσ' ἤκιστον νέμει,
καὶ τὰς ἀλιτρεῖς ὅς κολλάει πάντοτε,
Διὶ δὲ ἀμαρτωλοῖς αἰεὶ ποιοῶν κρίσιν.
οὐ γὰρ ματαία ψῆφος ἐστὶν ἡ θεῶν,
αὐτῆς τε φερομένης τὸ πρᾶγμα τελεῖθ' ἅμα
ἀμετανοήτων εἰς ὄλεθρον ἐξίον.
Ὡππερ διδασκόμεθα ταῖς ἀγίαις σαφῶς
καὶ θεοπνεύτων ῥημάτων φανερῶς γραφαῖς,
εἴπερ τε κἀμελῶν τις αὐθάδης τάδε
εὐελπίς ἐστιν ὡς δίκης φάξων κράτος
καὶ πᾶν παραλλάξων βίη τὸ δυστυχές,
οὐδὲν προτιμῶν ἐντολῶν θεοσφάτων,
καὶ πατρὸς ἡδὲ μητέρου παλαιέσσης,
νόμων τε ῥητὰ παιδὶ δὲ ἡγέμεναι,
μὴ σαυτὸν, ὦ παῖ, ψεῦσον ἡπατημέναι.
οὐδεὶς ἀπορρήτων διώκῃς ἐργμάτων,
καὶ μὴ μετανοήσας πεπραγμένοις ἐπι,
ἦτ' αὖθις ἢ καὶ δὴ χρόνῳ ποτ' ἀπέλῃσε
οὐ τιν' δικαίαν τῆς πανουργίας τίσιν.
πλείστους ὅσους δὴ γ' ἡμέτεροι εἴωρα κε
ὀφθαλμοῖς ἀρχῆς τῆς δ' ἀπ' ἐς τέλος τόδε
βεβηκότας, τὰς ὅψε γνόντας καὶ μάτῳ
ὄλβιοι δὲ νοποιοῶν δὲ νὰ τὰ πιχέρια,
ἦδη κακὸς ἦσθονθ' ὅτε σφέας κακῶς
συωπιτριβομένους, καὶ πνέοντες λοίσθια

Δφρὼ βρόχοις ἐμπλεκόμενοι τοῖς δημίῃς.
 Σὺ τοίνυν, ὦ παῖ φίλτατ', ὦ μητρὸς πόνῳ
 Δεκάμῳ, ὠδίνων δυσαλγέων τόκῳ,
 Θεῷ τ' ἀγάλματ' ἡς δ' Ἰπὶ χθονὸς Φαεις,
 Τὰ χρηστὰ μαίθανε ἀκέραια τε κἀναγνῆς
 Τὰς τ' Θεορρήτων ὑπομνήσας γραφῶν.
 Εν τοῖς τὲ πρῶτοις τ' δὲ Σολομῶντ' βίβλου
 Μεσῆς διδαγμάτων καλῶν καὶ χρησίμων
 Αὐτῷ τ' ἀρεσκόντων ἐν ἔρανῳ Θεῷ,
 Ος κἀποδώσῃ σοὶ τὰ δ' ἐκπεπονηκόῃ
 Μικρῶ μεγίστον ἀντὶ μισθὸν ἄχθε
 Κῆφόν τε θείῃς διωθ' ὑπὸ ζυγὸν νόμου
 Νομᾶς φυλάσσων ἄξι' ἐς ψυχῆβότας,
 Πάντων τὲ ρύσεται ἐκ σὲ κινδύνων, τεὸς
 Φύλαξ, πατήρ, νομῶς, αἰαξ, σωτήρ, Θεός.
 Ἀμὲν.

PRECES CHRISTIANAE
 EXPOSITAE VERSIBVS HEXA-
 metris à Ioanne Stigelio, ad Philippum
 Camerarium Ioach. F.

QUam Deus orādi seriem, quos approbet usus,
 Hinc teiū incipiam puerili exponere versu,
 Cara mihi arcana cæli ratione, Philippe,
 Cui pater, afflicte Camerarius Hellados ingens
 Gloria & assertor, Graiæ dum munera linguae
 Ingenti studio Germanis servat in oris.

Ergo

Ergo age siue diem Musis Aurora reducit,
Siue quies rerum tenebris humentibus orbem
Nox tegit, & placidos affectant membra sopores,
Seu loca sacra petis, patrias siue inter oliuas
Diuino accedis cumulas munere mensas,
Has animo præsente preces, hæc debita vota
Redde Deo, explicitis orans ad sidera palmis:
Has tibi corde preces Deus optime, maxime, fundo
Tempore in extremo, dubio in discrimine mundi,
Impia dum Geticum sumens in fœdera cornu
Bestia, sic veteris stimulante furore Draconis
Exitium mundo molitur, & omnia turbat.
Hei quã parua manus, numerus quã paruus eorum
Ex animo cupiunt qui fratrem agnoscere Christum, (est
Teq; patris coluisse loco. Sed respice partem
Hanc quamcunq; tuã, tua qui sacra verba professi
Esse tui cupimus, nisi mens vitiosa repugnet.
Illa quidem antiquã iampridem ab origine labem
Pressa trahens, oculis quædam vestigia cernit
Mandati veneranda tui, Sed viribus impar
Nec quicquam propria virtute placere laborat.
At tu summe Deus, fons rerum & dulcis origo,
Mens æterna, potens, sapiens, sola omnia præstans.
Omnibus in rebus cuius vestigia monstrat
Auctoris Natura memor, qui solus & vnus
Omnia perpetua Dominus ratione gubernas,
Quæ cælum quæ terra tenet, qui conscia fati
Consentire iubes terrenis sidera rebus,
Ne casu soluatur opus. Qui tempora certis

*Distinguis vicibus, facis omnia, & omnia seruas.
Tu nos degeneres vultu miseratus amico
A nobis audire pater dignaris, & orbi
Sponte tuum mittis fraterna in fœdera natum,
Abluat vt sordes nostras & crimina tollat,
Et reddat merita dulcem pro morte salutem.*

*DA Pater vt possim te vero agnoscere cultu
Et nomen celebrare tuum, veroq; timore
Te patrem sentire Deum. Da gloria sicut
Sancta tua est per se, sic vero semper honore
Luceat in nobis, tua qui nos membra fatemur.
Ne leuis ambitio, ne vani gloria mundi
Transuersos rapiat, rebus sed in omnibus vni
Semper honos nomenq; tibi laudesq; ferantur.
Impia corrupti cedant vestigia cultus,
Stultaq; fictilibus fidens reuerentia diuis,
Et pietas omnis fucatae conscia curæ,
Me nutu dignare tuo, ne forte recussem
Imperio parere tuo, tua iura vereri.*

*PERGE tuum late populis extendere regnum
In quo non strepitus pompose splendidus aula,
Non aurum, non arma sonant, non quidquid inert
Blanditur mundo, fucq; arridet inani,
Sed colit vnanimis regem concordia Christum,
Propagatq; pios simplex Ecclesia cultus
Angelicis adiuta choris. Da nescia frangi
Pectora, da vires animis tua dona professis,
Et flammis accende tuis, vt fortiter ausi
Vera repugnantem inculcent tua dogmata mundo.*

Insidias

*Insidias prohibe satana, compesce tyrannos,
Atq; suam turbam turpi quæ squalida luto
In gemmas ruit ecce tuas. dele omnia vitæ
Exempla impuræ, sacra cordibus instrue templa
Quæ resonent Christi noctesq; diesq; triumphos
Expectentq; simul rediturum, atq; omnia mundi
Censurum scelera, & meritis noua regna daturū.*

*Et quoniam affectus nobis natura reliquit
Principio corrupta malos, nec nostra voluntas
Per se grata tibi est, semper contraria cælo
Et verbo aduersata tuo: tua sancta voluntas
Nos regat, & factò primum spectetur in omni.
Fac nihil incipiam, nisi quod confidere possim
Ante tibi placitum, dignumq; fauore videri,
Sint tibi sacra Deus cunctarum exordia rerum
Euentusq; simul, qui primum exordia rebus
Principio ipse carens fecisti, atq; omnibus idem
Das finem, qui fine cares: Da vincere morbos
Hærentes animis, læsæ & contagia mentis.
Da velut agnoscunt tua iussa, tremuntq; verendum
Imperium vnanimis, & sanctum numen adorant,
Qui sociata colunt cæli commercia ciues,
Siue chori angelici, siue è tellure recepti:
Sic quoq; nos misera mundi qui in valle tenemur
Spemq; animis alimus cæli, regniq; paterni
In te compositi vnanimis viuamus, & vno
Consensu tua verba pñ, tua iussa colamus.
Omnibus in te sit pietas, amor omnibus idem.*

DA Pater hæc etiam vitæ quorum indiget vsus,

D 5

Dimen-

Dimensum da cuiq; suum, quo corpus alatur.
Qui volucres pascis magnum per inane volantes,
Qui flores etiam decoras, & lilia campi.
Hei pereant quos vrget amor sceleratus habendi,
Quos iuvat artifici passim ditescere fraude,
Qui specie sua furta tegunt, alijsq; rapaces
Inuigilant opibus quàm quas Deus omnib. offert.
Da victum nos posse tuo sperare fauore
Officij memores, iussos prestare labores,
Et curam mandare tibi, tibi reddere grates.
Hoc etiam ex animo petimus, da libera verbo
Incrementa tuo, da qui sincera professi
Dogmata nos doceant, rectaq; ad sidera ducant.
Ipse magistratus præsens tua munera serua,
Iusticiaq; illis, vera & pietatis amorem
Inspira, placida da nobis tempora pacis,
Ut vigeant artes de te instrumenta docendi.

E N Deus infecti peccantis ab vbere matris
Quotidie iustam nos te iritamus ad iram,
Respice nos bonitate tua, qui mitis in omnes
Et solem & pluuias iustisq; malisq; ministras.
Nostra trahens quoties veteris contagia culpæ
D. si it à recto studijs mens lapsa sinistris,
De generis miserere Deus, succurre labanti,
Affectus compesce malos, siue ira furorem
Precipitat, roditq; niger præcordia sanguis,
Seu dolor inuidiæ, seu nos vindicta laceffit,
Sine odio ardentes ferimur, seu dira libido
Ingenium à vero cœpta in contraria versat.

Da

Da veniam miseris, nec noxam iure coercere
Quod si ex iure manu consertum poscere mens est,
Nos caussa cadere, & longè ante perire necesse est,
Ignoscas miseris, ut nos ignoscimus illis
A quibus offensis nobis iniuria facta est.
Hei nimium merita securi in tempore pœnæ,
Quorum sunt veniam præcordia clausa precanti.
Ille suis veniam necquicquam erroribus orat,
In quem sic hebetis cadit obduratio mentis,
Nesciat ut lesus lædenti ignoscere culpam,
Hanc Deus ô procul hinc dignere auertere pestem.
Da veniam danti veniam, nèue amplius erret
Corruptæ vitium dignere extinguere mentis.

E c c e cateruatim nos vndiq; & vndiq; tentat
Insidijs coluber, primum non passus Adamum
Conditione frui quam te donante tenebat.
Quos non ille dolos, quas non excogitat artes?
Ut genus humanum tenebris inuoluat, & omnem
Eripiat lucem miseris, & numina verbi
Noticiamq; tui, quæ non incendia miscet?
Quas scelerum causas non inuenit? ille rapinas,
Ille mouet lites, pestes, homicidia, morbos.
Ut lupus esuriens, ventris stimulante dolore
Per nemora & saltus per flumina, iugera, rupes
Sæuus abit, ponitq; vago vestigia lustris,
Donec oues tandem pleno deprendat ouili:
Tum furor exacuit dentes, & duplicat iram,
Irruit in numerum grassator & omnia turbat,
Sic, si immane licet paruo componere monstrum,
Spiri-

Spiritus immundus mille ingeniosus ad artes,
Mille opifex fraudū, scelerumq; magister & autor
In nos grassatur, tua qui mandata professi
Te colimus natumq; tuum, numenq; fatemur,
In prædamq; inhiat, voluit caligine mentes,
Seducitq; homines non hæc ad munera factos.
Hic vires effunde tuas, hic pectora firma,
Angelicas hic excubias, hic fulmina verbi
Certa tui largire Deus, quibus obruat hostem
In te nostra fides, & vinci nescia virtus.
Non ego dura pati discrimina mille recuso,
Dum tua constanti tueor mandata labore:
Sed ne deficiam, ne sæuo vincar ab hoste,
Tu mihi præsto veni, tu suffice robora presso.

Deniq; ab aduersis nos eripe & assere rebus
Omnibus huius habet series quas impia mundi:
Nos nutu defende tuo, seu nominis hostis
Degener ille tui mendax homicidaq; mentes
Obruit insidijs, scelerumq; in retia versat.
Seu nos sollicitat pietati inimica tyrannis.
Ecce fremunt, & bella petunt funesta tyranni,
Inuisum quibus est fidei & damnabile nomen,
Qui faciunt turpes vera è pietate cothurnos
Quando libet, soloq; colunt tua dogmata fuco:
Ecce ruit, fædatq; tuas sus horrida gemmas.
Illa infanda, procax, meretrix Babylonica, coniunx
Horrendi satanæ, cui septem guttura pendent
Et totidem capita, heu diris suffusa venenis
Monstrum immane, ingens, pietatis lumine cassum,
Quod

Quodq; sua mundo mouet impietate stuporem.
Hei quas hoc furias secum trahit? omnia diro
Qua venit infestat vitio, labemq; nephandam
Euomit, infestum spirans ad sidera virus.
Tu tamen hic aliquem pateris Deus optime talem
Quiq; tuo è populis de nato dogmata tollit,
Quiq; ferox animo sanctos sibi sumit honores
Qui tibi debentur, falsoq; superbit honore?
Seq; supra reges extollit & omnia mundi
Imperia, & fastu tumidus late omnia complet,
Unanimo rupto diuellens fœdere reges,
Inspiratq; illis rabiem, mortisq; furorem,
Orbis & afflicti rabido sitit ore cruorem,
Imperio infestus, pacis violator & hostis.
Illius insidias, funestamq; illius iram
Blasphemæq; dolos linguæ, technasq; nocentes,
A nobis te iuste Deus profitentibus arce.
At sua cum tandem mors iura nouissima poscet,
Deiuncto hoc monstro, superato Dæmone, & omni
Curarum ingluuie, da mollem in funera somnum.
Composito da sine mori, membrisq; solutus
Fac reddam patrio vitæ spiracula cælo.

Talia vel certe non his diuersa Philippe
Orandus Deus est, saluantis nomine Christi,
Diuina æterna genitum quem mente voluntas
Donauit terris, vt pondera tanta subiret
Humanæ noxæ, perituri & crimina mundi
Ablueret, non ipse nocens, non ipse piandus.
Tantæ molis erat lapsam reparare salutem.

Ille

Ille igitur mortis domitor, vitæq; redemptor
 Ad patrem assistens æquali numine, nouit
 Qua miseri careamus ope, qua mole premamur.
 Ille intercedens offensum crimine nostro
 Conciliat placatq; patrem, nil denegat illi
 Per quem cuncta facit, Deus & pater ipse creator.
 O quicumq; cupis traducere molliter æuum,
 Mentemq; tranquilla cœlestem accedere vitam,
 Fide Deo & contra mundum feruentius ito.
 Orandi studium ne desere, fungere iussu
 Officio, feret hæc plenos tibi regula fructus.

CHRISTOPHORO ZIE-

GLERO CLARISS. VIRI

Bernardi, etc. Filio Ioan. Stige.

Mane ubi diuino lux reddita munere mundo
 Accendit flamma plena micante diem,
 Te tuus à somno quando angelus excitat alto,
 Excubias pro te qui vigilanter agit,
 Christophore inuictæ puer ô carissime Christo,
 Has fidente Deo pectore redde preces.
 Et quia nunc docto cum patre recedis ab Albi,
 Hoc animi pignus carmen habeto mei.
 Viue diu, & clari laudes imitare parentis,
 Sit pietas vitæ regula tota tuæ.

PRECES MATUTINAE.

Omnipotens, æterne Deus, mens edita nullo
 Principio, mens sine carens, mens omnia com-
 plens, Omnia

Omnia quæ verbo motum spirante creasti.
Alme pater, triplici simplex in numine numen,
Qui culpam humanam, et casum miseratus acerbū
Mente tua genitum Christum, cordisq; paterni
Effigiem, misero placide largitus es orbi,
Ut Deus accipiens humani corporis artus
Victima pro nostra caderet non noxia culpa.
Illum etenim mittens cœlesti voce dedisti
Signa animi manifesta tui, cum clanguit æther,
Hunc audite, mihi dilectus filius hic est,
In quo læticia est, in quo mihi sancta voluptas.
Sancte Deus, sapiens fortis, mitissime iudex,
Caste, potens, liber, qui præstas omnia solus,
Ut tua non aliquem bonitas habet inclyta finem,
Sic precibus sis præsto meis. En omnia culpæ
Agnosco monumenta meæ, pœnasq; pauesco,
Et doleo peccasse miser, cupioq; renasci.
Respice me miserum, culpam miserere fatentis.
Tu siquidem es viua miseris sic voce locutus:
Viuo ego viuo Deus, lapsi non expeto mortem,
Sed volo conuersum salua resipiscere vita.
Quin etiam ille tuus, qui tecum tantus & idem,
Prostrator mortis Christus, mitisq; sacerdos,
Per nomen tua dona suum nos poscere iussit:
Hunc propter miserere mei, mea pectora purga
Vi spirante tua, labemq; absterge nocentem,
Ut sint pura tui templa & domicilia verbi.
Tum linguâ regere, atq; animū dignare vagantem
Ne velit illa loqui, tua quod diuina voluntas

Non

Non probet, & meritā quod te succendat in iram.
Nēue hīc degeneris securus in ocia vitæ
Lapsus, ab angusto defleat tramite veri.
Collige, redde, fove, rege, respice, flecte, gubernā
Exiguum hunc cœtum, qui vero agnoscere cultu
Te didicit, natumq; tuum ceu debet honorat.
Hæc etiam studia & dextras quas discimus artes
Fac tueare Deus, quibus instrumenta docendi
Perficit, & leges viuendi sufficit vsus.
Inde tuum verbum rectè tractare facultas,
Inde tibi æternas resonans Ecclesia laudes.
Gaude animæ vis tota meæ, mihi præbuit aures
Qui nescit duro fidentem fallere vultu.
Iamq; opus incepto mihi rideat omne labore
Totaq; lux abeat faustis feliciter horis.

Viteber. 7. Kal. Iun. An. 1545.

PRECATIO PRO EC-
CLESIA DEI, EX VERBIS IE-
saïæ cap. LXIII. Carmine reddita à Io-
anne Stigelio.

Conditor ô cæli subiecti conditor orbis,
Ante creata Deus, sine origine viuus, et vnus
Fine carens, solusq; potens, atq; omnia præstans,
Qui pater es, gaudesq; patris pietate probari.
Qui patrio fidi gentem Israël amorē
Ipse gubernasti, Pharij cum tela tyranni
Effugeret, medias illæsa per æquoris vndas

Tuq;

Tuq; patris fili, diuinæ mentis imago,
 Christe Deus, miseris sed homo dignate vocari,
 Dum mortem meritis preciosa morte salutem
 Et vitam reddis, Mediator & optime testis
 Ante patrem veniæ, patria qui mente verendus
 Ceu dextra trepidum comprehendens vindice Moisen
 Agmina Erithræas duxisti tuta per vndas,
 Stante grani ceu mole freto, ponentibus Euris,
 Et siccis pedibus populo calcante profundum.
 Tuq; patris natiq; simul spirabile numen
 Quod mentes hominum diuino accendis amore
 Pectoraq; instauras, & vires cordibus addis,
 Spiritus alme, tuo populis qui robora flatu
 Aspirans, motus faciles, viresq; dedisti,
 Cum vada purpurei penetrarent inuia ponti,
 Et similes starent æternis rupibus vndæ,
 Impiaq; immanem fallens audacia regem
 Arma virosq; imi raptaret gurgite fundi.
 Hoc etiam summo miseri in discrimine mundi
 Parua sub ingenti dum pressa Ecclesia motu
 Fluctuat, & regum manifestam sustinet iram,
 Summe pater mentes populiq; ducumq; gubernas,
 Nate potens agmen positæ dux eripe fraudi,
 Spiritus afflatu da motum, & suffice vires.
 O æterne Deus, dux vnice, & vnice victor,
 Affer opem tanto quassatis turbine rebus,
 Et causam defende tuam, tua gloria vincat,
 Dum tua sincere populo mandata professo
 Non vnus Pharao ferrum minitatur & vndas.

E

Da

*Da vires animis, da nescia pectora frangi
 Arma fide superare doce, pietate tumultus,
 Ut queat insanis Ecclesia pressa Tyrannis
 Impositum perferre iugum, victrixq; ferendo
 Pace colens aliqua diuini oracula verbi
 In patriam, seui reuocare catharmata mundi,
 Et tandem ad cælum spretis euadere terris
 Ante patrem æternū Christo ducente triumphum.*
 Anno 1546.

EPISTOLAE DVAE PLE-
 NAE PIETATE ET DOCTRI-
 na veritatis, de fide & caritate, Basilij
 Cæsariensis Episcopi.

ΤΗ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΕΚΚΛΗ-
 σία βασίλειῳ.

ΤΙΣ δώσῃ μοι πτέρυγας ὥσῃ περισσεύῃς;
 Ἐπεταθήσομαι πρὸς ὑμᾶς καὶ κατα-
 παύσω τὸ πόθον ὃν ἔχω διὰ τῇ σιωπῇ τῆς
 ὑμετέρας ἀγάπης. νυνὶ γὰρ ἔχῃ πτερύγων ἐνδε-
 ῶς ἔχω μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα τῷ πά-
 λαι μὲν μοι ὑπὸ μακρᾶς ἀρρώστιας πεπονη-
 κότῃ. νυνὶ γὰρ ὑπὸ τῇ συνεχῶν θλίψεων παν-
 τελῶς σιωπευομένη. τίς γὰρ ἔτι ἀδα-
 μαίνῃ τὴν ψυχὴν; τίς ἔτι παντελῶς
 ἀσυμπαθὲς καὶ ἀνήμερος ὅς ἀκύνει τὰ παν-
 ταχό-

ταχόθεν ἡμᾶς προσβάλλοντες συναγμῶ, οἷον
 ἀπὸ τινος χορῶ κατηφῶς κοινόν τινα θρῆνον
 καὶ σύμφωνον προσηχῶντες, μὴ ἐχὶ παθεῖν
 τὴν ψυχὴν, καὶ κατακαμφθῆναι εἰς γλῶ, καὶ
 ταῖς ἀρηχαῖοις ταύταις μερίμναις παντε-
 λῶς ἐκλακῆναι; ἀλλὰ δυνατός ὁ ἅγιος θε-
 ὅς, δοῦναι ἡμῖν λύσιν τῶν ἀρηχαίων. καὶ χαρί-
 σαθῇ ἡμῖν ἡ τῶν μακρῶν πόνων ἀναπνοή.
 ὥστε καὶ ὑμᾶς τὴν αὐτὴν ἔχον ἀξίῳ παρά-
 κλησιν. καὶ τῇ ἐλπίδι τῆς παρακλήσεως χαίρον-
 τας ἡμᾶς τὸ παρὸν ἀλγὺνόν τῶν θλίψεων ὑπο-
 μένεν. εἴτε γὰρ ἀμαρτημάτων ἀπολύνουμεν δί-
 κας, ἵκαναὶ αἱ μάστιγες πρὸς παρέκλιναν λοι-
 πὸν τῆς ἐφ' ἡμῖν ὀργῆς τοῦ θεοῦ. εἴτε τὰς ὑπὲρ
 ὀσεβείας ἀγῶνας διὰ τῶν πηρασμῶν τέτων
 βεβαιώμεθα, δίκαιος ἀθλοθέτης μὴ ἐᾶσαι ἡ-
 μᾶς πηραθῆναι ὑπὲρ ὃ δυνάμεθα ὑπενεγ-
 κῆν, ἀλλ' ἰπὶ τοῖς προπεπονημένοις, ἀποδύ-
 ναι ὑμῖν τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν εἰς αὐτὸν ἐλπί-
 δος φανόν. μὴ οὖν ἀποκάμωμεν ἐναθλῶν-
 τες, εἰς τὰς ὑπὲρ τῆς ὀσεβείας ἀγῶνας. μὴ γὰρ
 δι' ἀνελπισίας, τὰ ποιηθέντα ἡμῖν προσώμε-
 θα, καὶ γὰρ μία πράξις ἀνδρείας, ἔδει βραχὺς
 πόνος τῆς ψυχῆς καρτερὸν ἀνδείκνυσιν,
 ἀλλ' ὁ δοκιμάζων ἡμῶν τὰς καρδίας διὰ μα-
 κρὰς καὶ παρατεταμένης τῆς δοκιμασίας βέλε-

ται ἡμᾶς τὸ δικαιοσύνης σεφανίτας ἀναδύ-
χθῆναι. μόνον ἀνένδοτον φυλασέσθω τὸ φρό-
νημα ἡμῶν. ἄσφισον τὸ σερέωμα ἡμῶν τῆς εἰς
χριστὸν πίστεως ἀληθείας. καὶ ἡξί ἐν τάχει
ἀντιληφόμεναι ἡμῶν. ἡξί καὶ ἐχρονισί. ἐλπί-
δα ἐπ' ἐλπίδι. ἔτι μικρὸν· ἕτως οἶδε ψυχα-
γωγεῖν τῇ ἐπαγγελίᾳ τὸ μέλλοντα, τὸς ἑαυτοῦ
τροφίμους τὸ πνεῦμα καὶ ἅγιον. μετὰ γὰρ τὰς
θλίψεις ἡ ἐλπίς. ἐκ τῆς σιωέχους ἢ πάρεσι τὰ
ἐλπίζόμενα. καὶ γὰρ ὅλον τις εἶποι τὸ ἀνθρώ-
πινον βίον, σμικρότατόν ἐστι διάστημα παν-
τελῶς, συγκρίσῃ ἐκείνου τὸ ἀπεραντὸν αἰῶ-
να τὸ ἐν ταῖς ἐλπίσιν ἀποκείμενον, πῶςιν δὲ
ἡμεῖς, ἕτε παρ' ἄλλων γραφομένῳ ἡμῖν νεω-
τέραν παραδεχόμεθα, ἕτε αὐτοὶ τὰ τὸ ἡμετέ-
ρας διανοίας γυνήματα παραδιδόναι ἰολμῶ-
μεν, ἵνα μὴ ἀνθρώπινα λογίζωνται τὰ τῆς βου-
θείας ῥήματα, ἀλλ' ὅπερ παρὰ τὸ ἁγίων πα-
τρῶν δεδιδάγμεθα, ταῦτα τοῖς ἐρωτῶσιν ἡ-
μᾶς διαγέλλομεν. αὕτη τοίνυν ἐκ πατέρων
πολιτομένη τῇ ἐκκλησίᾳ ἡμῶν, ἡ γραφεῖσα
παρὰ τὸ ἁγίων πατέρων πῶσις τὸ κατὰ νικαί-
αν συελθόντων ἡμῖν. ἐ παρακίεμεθα δὲ, ἵνα
μὴ ὅκνη ἐγκλημα ἀπενεγκώμεθα, καὶ αὐ-
τὰ τὰ ῥήματα ἐνσημαῖναι τῷ γράμματι, ἔστι
δὲ ταῦτα· Πιστεύομεν εἰς ἓνα θεὸν πα-
τέρα

τέρει παγκράτορα, ὁραίων τε πάντων καὶ
ἀοράτων ποιητῶν. καὶ εἰς ἓνα κύριον ἰησοῦν
χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, γνηθέντα ἐκ τοῦ πα-
τρὸς μονογενῆ. τέλει ἐκ τοῦ ἁγίου τοῦ πατρὸς,
ὡς ἐκ φωτός, θεὸν ἀληθινὸν ἐκ θεοῦ ἀ-
ληθινῷ. γνηθέντα ἔκ ποιηθέντα. ὁμοῦσιον
τῷ πατρί. δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο τότε ἐν
τῷ ἔρανῳ, καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ. τὸ δὲ ἡμᾶς τῆς αὐ-
θροπῆς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, κα-
τελθόντα ἐκ τῶν ἔρανῶν. σαρκωθέντα. ἐναν-
θροπήσαντα. παθόντα, καὶ ἀνασταίντα τῇ τρί-
τῃ ἡμέρᾳ. ἀνελθόντα εἰς τῆς ἐραίας. ἐρχόμε-
νον κρίναι ζῶντας καὶ νεκρούς. καὶ εἰς τὸ ἅγιον
πνεῦμα. τῆς δὲ λέγοντας ὡς ποτε ὅτε οὐκ
ὡς, καὶ πρὶν γνηθῆναι ἐκ τοῦ, καὶ ὅτι ἐξ οὐκ
ὄντων ἐγένετο ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως ἢ ἁγίου
φάσκοντας εἶναι ἢ τρεπτόν, ἢ ἄλλω τὸν
υἱὸν τοῦ θεοῦ, τέτους ἀναθεματίζῃ ἡ καθολικὴ
καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία. πιστεύομεν τοῦ-
τοις. ἐπεὶ δὲ ἀδιόριστός ἐστιν ὁ περὶ τοῦ ἁ-
γίου πνεύματος λόγος. ἔγωγ τότε τὸ πνεύ-
ματιμάχων ἀναφανέντων, τὸ χεῖναι ἀναθε-
ματίζεσθαι τῆς λέγοντας τῆς κλησῆς εἶναι καὶ
δουλικῆς φύσεως τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐσίγη-
σαν. ἔθεν γὰρ ὅλως τὸ θείας καὶ μακαρίας
τριάδος κλησόν.

ΤΗ ΒΟΥΛΗ ΤΥΑΝΩΝ ΤΟΥ

μεγάλου βασιλείου.

Ο Ανακαλύπων βαθέα, καὶ Φανερῶν
βυλάς καρδιῶν ὁ κύριος, ἔδωκε καὶ
τοῖς ταπεινοῖς σιώεσιν τὴν δουλευρήτων, ὥς
τινες οἶον, τεχνασμάτων. ἔδεν οὐδ' ἡμᾶς ἔ-
λαθει. ἔδεν τὴν πεπραγμένων τι κεκρυμμένον.
ἀλλ' ὁμῶς ἡμεῖς, ἔτε ὁρῶμεν ἔτε ἀκρόμεν ἄλ-
λο ἢ, ἢ τὴν εἰρηνίαν τὴν θεῶν, καὶ ὅσα πρὸς αὐτὴν
φέρει. εἰ γὰρ καὶ ἕτεροι δυνατοὶ καὶ μεγάλοι ἐ-
ἑαυτοῖς πεποιθότες, ἀλλ' ἡμεῖς οἱ μηδὲν καὶ τὴν
μηδενὸς ἄξιοι, ἔκ αὖ ποτε τοσούτον ἑαυτοὺς
ὑπολάβοιμεν, ὥς ἐν τῇ μονώσῃ δυνάμει,
περιέσεσθαι τὴν πραγμάτων. ἀκριβῶς εἰδότες
ὅτι πλέον ἡμεῖς τῆς ἐνὸς ἐκάστω τῷ ἀδελφῶν,
δουλικίας δεόμεθα, ἢ ὅσον ἢ ἑτέρα τὴν χερῶν
τὴν ἑτέρας. ἐπὶ ἐξ αὐτῆς τὴν σώματι ἡμῶν
κατασκευῆς τὴν ἀναγκαῖον τὴν κοινωνίας, ὁ κύ-
ριος ἡμᾶς ἐδίδαξεν. ὅταν γὰρ πρὸς αὐτὰ ταῦ-
τα ἀπιδώμεν τὰ μέλη ἡμῶν, ὅτι ἐν, ἔδεν ἑαυτῶν
πρὸς ἐνέργειαν αὐταρκῆς, πῶς ἑμαυτὸν λο-
γίσσασθαι ἐξαρκεῖν ἑαυτῶν πρὸς τὰ τῶν βίβιν πράγ-
ματα; ἔτε γὰρ αὖ πῶς ἀσφαλῶς βαδίσκει μὴ
συνυποσηρίζοντ' ἑτέρας, ἔτ' αὖ ὁφθαλμὸς
ὕγιως ἵδαι, μὴ κοινωνὸν ἔχων τὴν ἑτερον, καὶ
μετ' αὐτῶν συμφώνως προσβάλλων τοῖς ὁρα-
τοῖς.

τοῖς· καὶ ἀκοὴ ἀκριβεστέρα ἢ δι' ἀμφοῖν τοῖν πό-
 ροιν πλὴν φωνῶν δεχομένη. καὶ αἰνιγμῶν κρα-
 ταιότερα, τῇ κοινωνίᾳ τῶν δακτύλων καὶ ἀπαξ-
 απλῶς ἔδεν ἔτε τῶν ἐκ φύσεως, ἔτε τῶν ἐκ
 προαιρέσεως καθορθομένων, ὁρῶ αὖτε τῆς τῶν
 ὁμοφύλων συμπνοίας ὁππότελόμενον. ὅπως γε
 ἐν αὐτῇ ἡ προσοχὴ μὴ ἔχουσα ἴσως συμφωνούν-
 τας ἀδρανέστερα πολλῶν εἰαυτῆς. ἐπεὶ οὖν κύριος ἐ-
 πηγήσατο μέσος γῆρας δὺς ἢ τριῶν ὁππότε
 λυμένων αὐτὸ ἐν ὁμονοίᾳ, καὶ αὐτὴν ἢ πλὴν οἰκο-
 νομίαν ὁ κύριος κατεδέξατο, ἵνα εἰρλωποιή-
 σθαι, διὰ τῶν αἵματιος τῶν ταυρῶν αὐτῶν, εἴτε τὰ ἐπὶ
 τῇ γῆς, εἴτε τὰ ἐν τοῖς ἐρανοῖς. ὥστε διὰ πάν-
 τα ταῦτα, ἐν εἰρῇ μὲν τὰς ληπομένας ἡ-
 μῶν ἡμέρας, εὐχόμεθα. ἐν εἰρῇ ἢ γῆρας πλὴν
 κοίμησιν ἡμῶν αἰτῶμεν. ὑπερὶ ταύτης ἔτι πό-
 νον ἐλλείπειν ὄντινα οὐκ ἔγνωκα. ἔτι ταπείνοντι
 φθέγγεσθαι ἢ ποιῆσαι. ἔτι ὁδοιπορίας μήκος
 ὑπολογίσασθαι. ἐκ αἵματος ἢ τῶν ὀχληρῶν ὑπο-
 σείλασθαι, ὥστε τῶν μισθῶν τῇ εἰρλωποσίᾳ ὁπ-
 τυχεῖν. καὶ μὲν ἐπηταί τις ταῦτα καθηγεμέ-
 νοις ἡμῖν, τῶν ἀρίστον, καὶ εὐχῆς τυγχάνει πέρας.
 εἰ μὴ ἢ πρὸς πλὴν ἐναντίαν ἀφελκῆ, ἐγὼ μὲν ἔδω-
 ῖτω τῇ ἐαυτῇ κρίσεως ἀποστήσομαι. αὐτὸς ἢ
 ἕκαστος τῇ οἰκείᾳ ἐργασίᾳ ἐν ἡμέρᾳ τῇ αὐ-
 ταποδόσεως, τὰς καρπὸς ὁππότελόμενος.

D. AVSONII GALLI

PRECATIO MATUTINA AD

*omnipotentem Deum, pro com-
modis vitæ huius.*

OMnipotens, quem mente colo, Pater vnice re
Ignorate malis, at nulli ignote piorū. (rum
Principio extremoq; carens, antiquior æuo,
Quod fuit aut veniet, cuius formamq; modumq;
Nec mens complecti poterit, nec lingua profari,
Cernere quem solus, coramq; audire iubentem
Fas habet & patriam propter considere dextram
Ipse opifex rerum, rebus caussa ipsa creandis
Ipse Dei verbum Deus anticipator & autor
Mundi, quem facturus erat. Generatus in illo
Tempore, quo tempus nondum fuit, editus ante
Quam iubar & rutilus cælum illustraret eous.
Quo sine nil actum: Per quem facta omnia. Cuius
In cælo solium. Cui subdita terra sedenti,
Et mare, & obscuræ chaos insuperabile noctis
In requie cuncta ipse mouens, vegetator inertum
Non genito genitore Deus, qui fraude superbi
Offensus populi gentes in regna vocauit,
Stirpis adoptivæ meliore propage colendus.
Cernere quem licuit proavis, quo numine viso
Et patrem vidisse datum, contagia nostra
Qui tulit, & diri passus ludibria leti
Esse iter æternæ docuit remeabile vitæ.
Nec solam remeare animam, sed corpore toto

Cæle-

Cælestes intrare plagas, & inane sepulcri
 Arcanum vacuis adopertum linquere terris.
 Nate patris summi, nostroq; salutifer æuo,
 Virtutes patrias genitor cui tradidit omneis,
 Nil ex inuidia retinens, plenusq; datorum
 Pande viâ precibus, patriasq; hæc perfer ad aures:
 Da pater inuictam contra omnia crimina mentem,
 Vipereumq; nefas nocituri auerte veneni,
 Sit satis antiquam serpens quod perdidit Heuam,
 Deceptumq; adiunxit Adam nos sera nepotum
 Semina veridicis ætas prædicta Prophetis
 Vitemus laqueos quos letifer implicat anguis.
 Pande viam, qua me post vincula corporis ægri
 In sublime feram, puri qua lactea cæli
 Semita ventosæ superat vaga nubila lunæ:
 Qua procures abiere pii, quaq; integer olim
 Raptus quadriugo penetrat super æthera curru
 Helias, & solido cum corpore præuius Enoch.
 Da pater æterni speratam luminis auram
 Si lapides non iuro deos, vnumq; verendi
 Suspiciens altare sacri, libamina vitæ
 Intemerata fero, si te dominiq; deiq;
 Unigenæ cognosco patrem, iunctumq; duobus,
 Qui super æquoreas volitabat spiritus vndas.
 Da genitor veniam, cruciataq; pectora purga.
 Si te non pecudum fibris, non sanguine fuso
 Quæro, nec arcanis numen coniecto sub extis:
 Si scelere abstineo, erroriq; obnoxius, & si
 Opto magis quàm fido bonus purusq; probari,

Confessam dignare animam, si membra caduca
Execror, & tacitum si pœnitet, altaq; sensus
Formido excruciat, tormenta; sera gehennæ
Anticipat, patiturq; suos mens saucia manes:
Da pater hæc nostro fieri rata vota precatu,
Nil metuam, cupiamq; nihil, satis hoc reâr esse,
Quod satis est. nil turpe velim, nec caussa pudoris
Sim mihi, nec faciam cuiquam, quæ tempore eodem
Nolim facta mihi, nec vero crimine lædar,
Nec maculer dubio. paulum distare videtur
Suspectus vereq; reus. malè posse facultas
Nulla sit, & bene posse assit tranquilla potestas.
Sim tenui victu atq; habitu, sim carus amicis,
Et semper genitor sine vulnere nominis huius,
Non animo doleam, non corpore, cuncta quietis
Fungantur membra officijs, nec saucius ullis
Partibus amissum quicquam desideret usus,
Pace fruar, securus agam, miracula terræ
Nulla putem. suprema mihi cum venerit hora,
Nec timeat mortem bene conscia vita, nec optet.
Purus ab occultis cum te indulgente videbor,
Omnia despiciam, fuerit cum sola voluptas
Iudicium sperare tuum, quod dum sua differt
Tempora, cunctaturq; dies, procul exige sæuum
Insidiatorem blandis erroribus anguem,
Hæc pia, sed mœsta trepidantia vota reatu
Christe apud æternum placabilis asserere patrem
Saluator Deus ac Dominus, mens, gloria, verbum,
Filius ex vero verus, de lumine lumen,

Aeterno

*Aeterno cum patre manens, in secula regnans,
Consona quem celebrat modulato carmine plebes
Et responsuris ferit aëra vocibus, Amen.*

AD NEPOTEM PRO-
TREPTICON, DE STUDIO
puerili, eiusdem carmen.

*S*Vnt etiam musis sua ludicra mista camœnis
Socia sunt mellite nepos, nec semper acerbi
Exercet pueros vox imperiosa magistri,
Sed requies, studiūq; vices rata tempora servant.
Et satis est puero memori legisse libenter,
Et cessare licet. Grato schola nomine dicta est,
Iusta laboriferis tribuantur ut ocia musis.
Quo magis alternum certus succedere ludum
Disce libens longum delenitura laborem
Intervalla damus, studium puerile fatiscit,
Leta nisi austeris varientur festa profestis.
Disce libens, tetrici nec praeceptoris habenas
Detestere nepos, nunquam horrida forma magistri,
Ille licet tristis senio, nec voce serenus
Aspera contractæ minitetur iurgia frontis,
Nunquam immanis erit, placet assuetudine vultus,
Qui semel imbuerit, rugas nutricis amabit,
Qui refugit matrem. Pappos aviasq; trementes
Anteferunt patribus seri nova cura nepotes.
Sic neq; Peliden terrebat Achillea Chiron
Thessalico permistus equo, nec pinifer Atlas
Amphi-

*Amphitryoniadem puerum, sed blandus vterq;
Mitibus alloquijs teneros mulcebat alumnos.
Tu quoq; ne metuas, quamuis schola verbere multo
Increpet, & truculenta senex gerat ora magister.
Degeneres animos timor arguit, at tibi consta
Intrepidus nec te clamor, plagæq; sonantes,
Nec matutinis agitet formido sub horis.
Quod sceptrum vibrat, ferulae quod multa supellex
Virgea, quod mollis scuticam prætexit aluta,
Quod l'feruent trepido subsellia vestra tumultu.
Pompa loci & vani fugiatur scena timoris.
Hæc olim genitorq; tuus genitrixq; secuti
Securam placido mihi permulsere senectam.
Tu senium quodcunq; super latentibus annis
Fata dabunt, qui nomen aui geris indole prima
Prime nepos, vel re, vel spe mihi porge fruendum,
Nunc ego te puerum, mox in iuuenilibus annis
Iamq; virum cernam, si fors ita iusserit, aut si
Invidia est, sperabo tamen, nec vota fatiscunt.
Ut patris, utq; mei non immemor ardua semper
Præmia Musarum cupias facundus, & olim
Hac gradiare via, qua nos præcessimus, & cui
Proconsul genitor, præfectus auunculus instant.
Perlege quodcunq; est memorabile, prima monebo
Perlege quodcunq; est memorabile, & ut tibi prosit
Conditor Iliados, & amabilis orsa Menandri
Euoluenda tibi, tu flexu & acumine vocis
Innumeros numeros doctis accentibus effer.
Affectusq; impone legens, distinctio sensum*

Auget

Auget, & ignavis dant interualla vigorem.
Ecquando ista meae contingent dona senectæ?
Quando oblita mihi tot carmina, totq; per æuum
Connexa historiae soccos, aulaeq; regum
Et melicos, lyricosq; modos præfando nouabis?
Obductosq; seni facies puerafcere sensus?
Te præeunte nepos modulata poemata Flacci,
Altisonumq; iterum fas est didicisse Maronem.
Tu quoq; qui Latium lecto sermone Terenti
Comis, & astricto percurris pulpita socco,
Ad noua vix memorem diuerbia coge senectam.
Iam facinus Catilina tuum, Lepidiq; tumultum
Ab Lepido, & Catulo iam res, & tempora Romæ
Orsus bisseos seriem connecto per annos.
Iam lego civili mistum Mauorte duellum,
Mouit quod socio Sertorius exul Ibero.
• Nec rudis hoc auus admoneo, sed mille docendo
Ingenia expertus multos lactantibus annis
Ipse alui, gremioq; fouens, & murmura soluens
Eripui tenerum blandis nutricibus æuum.
Mox pueros molli monitu, & formidine leni
Pellexi, vt mites peterent per acerba profectus,
Capturi dulcem fructum radicis amaræ.
Idem vesticipes motu iam puberis æui,
Ad mores, artesq; bonas, fandi q; vigorem
Produxi, quanquam imperium ceruice negarent
Ferre, nec insertis præberent ora lupatis.
Ardua temperies, dura experientia, rarus
Euentus, longo rerum spectatus ab usu,

Ut

Ut regat indocilem mitis censura iuventam,
 Quæ tolerata mihi, donec iam ærumna iuuaret,
 Leniretq; vsum bona consuetudo laborum.
 Donec ad augustæ pia munera disciplinæ
 Accirer, varioq; accingerer auctus honore,
 Aurea cum parere mihi palatia iussum.
 Absistat Nemesis, ferat & fortuna iocantem,
 Præsedî imperio dum prætexatus in ostro,
 Et sceptro & solio sibi præfert iura magistri,
 Maioresq; putat nostros, Augustus honores,
 Quos mox sublimi maturos protulit auctu,
 Quæstor vt Augustis patri natoq; crearer,
 Vt præfecturam duplicem, sellamq; curulem,
 Vt trabeam, pictamq; togam mea præmia Consul
 Induerer, fastisq; meis prælatus haberer.
 His ego quæsiui meritum, quàm grande nepoti
 Consul auus, lumenq; tuæ præluceo vitæ,
 Quamuis & patrio iamdudum nomine clarus
 Posses ornatus, possesq; probatus haberi,
 Accessit tamen ex nobis honor inclytus, hunc tu
 Effice, ne sit onus, per te vt connixus in altum
 Conscendas, speresq; tuos te consule fauces.

ΟΤΙ ΟΛΙΓΟΙ ΠΙΣΤΟΙ, ΕΠΙ-
 γραμμα Ιωαχὴμ. Καμεράρ.

ΕΣμὲν ἄρ', ὡς λεγόμεθα, τεοὶ φίλε χεῖρ' ἐ-
 μαθηταί,
 Καὶ φέρομεν πρὸς σέθ' ἐπωνυμίῃ;
 Ἀλλὰ

Αλλὰ τί μὴ τηρεῖν τὰ σὰ ῥήματα πάντες ὁ-
μοίως

Σῆς τ' αἰὲν φωνῆς ἴσον ἔχουσι πόνον ;
Ἡ πόλλ' ἐκ ἄρνες κατὰ ποιμνίον εἰς' ἐριφοῖ ;
οὐδ' ὄρης πολλὰς ποιμένας ἀλλ' ἐρίθας.
Αλλὰ σὺ ὦ μεταχρῆς' ἐλπὶς σῶτῆρα νοσούντων
Σοὶ πισθυσάντων εὖνοε ἰοθι φύλαξ.

ΤΙΣ Η ΑΛΗΘΗΣ ΣΟΦΙΑ
καὶ δικαιοσύνη.

Τὶς σοφίῃ τ' ἀρετῇ τ' ἐς' ἐν θνητοῖσιν ἀληθής ;
Εἷς ἐρεῖν βασιῶ τῶν δυνάει λόγῳ ;
Τὸν μόνον αἰῶδιον καὶ ζωεργὸν θεὸν αὐτὸν
Εξ αὐτοῦ γινῶναι ῥήμασιν ἑρπύλλοις,
Κυρίῃς ἡμετέρας καὶ λυτρωτοῦ πατέρ' ὄντα,
Καὶ διὰ τῶν ἡμῖν ἰλεω ἀντόμενον.
Λεξάσθω σοφίῳ ἑλλήν σφετέραν ἢ ἄλλην
Αὐτὰρ ἰσθῆναι εἰς δικαιοσύνην,
Ἡμεῖς δ' οἱ τάλανες μαροῖτε ἀμαρτωλοίτε,
οἱ πάντων ἀγαθῶν ὄντες ἐν ἀμμορίῃ,
Μοιῶν ὦ θεῶν ἡ θεὸς καὶ σῶτερ ἰησοῦ,
καὶ σοφίῳ ἔχομεν καὶ σὲ δικαιοσύνην.

Τ Ε Λ Ο Σ.

IN QVODAM LIBRO PROPHETICO

reperitur. Iacob. Com.

70. Fennia bruet.
71. Cyprus a Sione redeat.
72. Pastor non erit.
73. Ira DEI supra nos.
74. A paucis cognoscetur Christus.
75. Prælium magnum erit in vniuersa terra.
76. Africa ardebit.
77. Surget maximus VIR.
78. Europa trepidabit.
79. Fames erit sup vniuersam terram.
80. Fiet unum ovile & unus pastor.

153860

ULB Halle

004 193 245

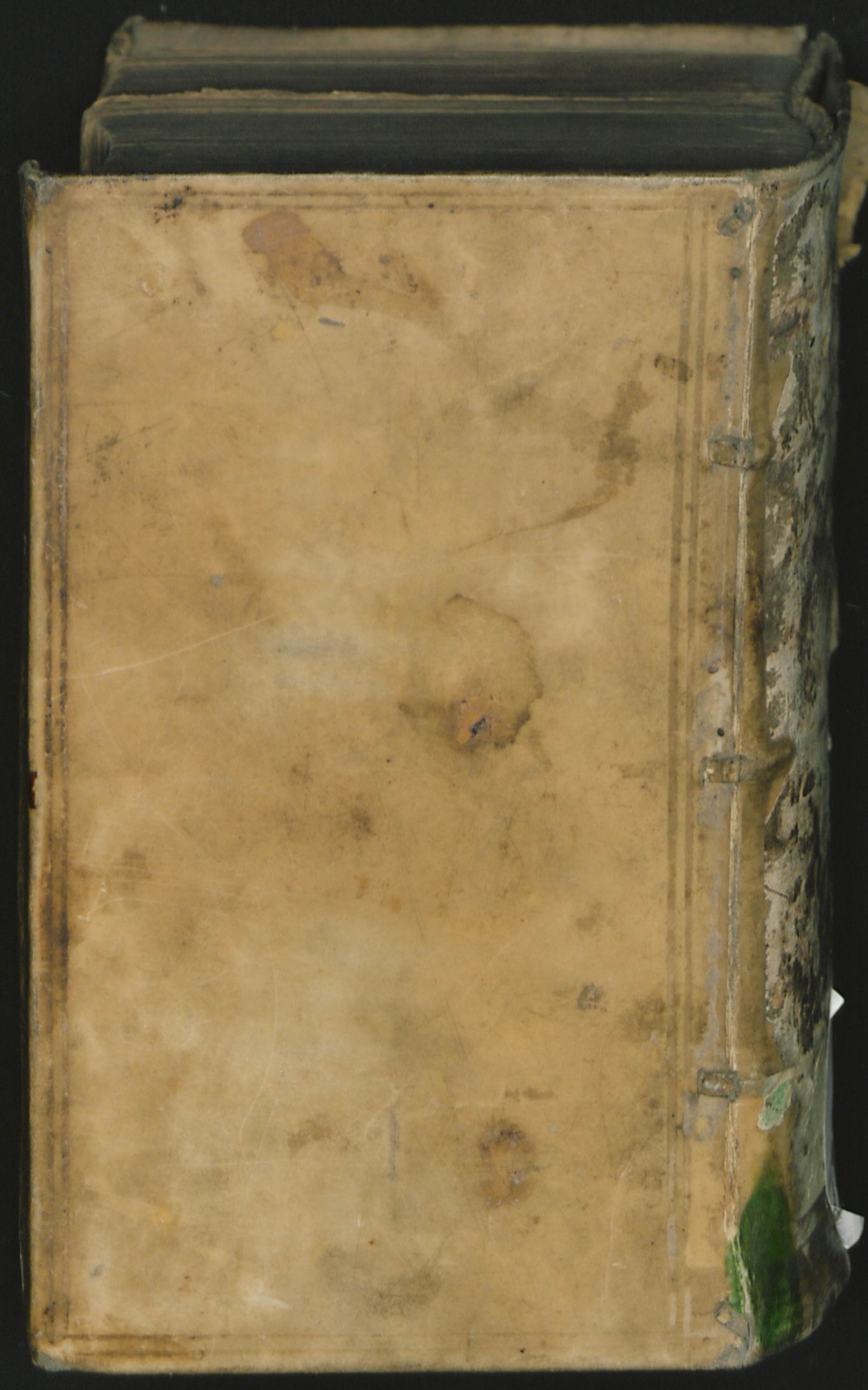
3

Ho.

2. B. K. 1. B.

10/12 20

B.I.G.

Farbkarte #13

APITA

ETATIS ET RE-
ONIS CHRISTIANÆ,

IBVS GRAECIS COMPRE-
a ad institutionem puerilem, cum
interpretatione latina

EPISCOPI SOLICITV-
Presbyterorum cura indicata de
cap. 20. act. Apost.

Salomonis, vt vitentur consortia pra-
um, de Teutonicis versib. transla-
tæ in Græcos & Latinos

chimo Camerario Pabeperg.

S CHRISTIANAE EXPO-
versibus heroicis, a Ioanne Stigelio.

LIPSIÆ

RICINA ERNESTI VOB-
GELIN CONSTAN.

Anno

M. D. LXIX.